

RAPORT Z WYKONANIA KONWENCJI O DOSTĘPIE DO INFORMACJI, UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA W PODEJMOWANIU DECYZJI ORAZ O DOSTĘPIE DO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI W SPRAWACH DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA ZA LATA 2017-2020

1 Proces przygotowywania raportu

1. Podczas przygotowywania niniejszego raportu konsultacje ze społeczeństwem, organizacjami pozarządowymi oraz organami administracji były przeprowadzone w dwóch fazach.

2. Na początku Ministerstwo Klimatu i Środowiska przedstawiło do konsultacji jednostkom administracji publicznej wersję raportu z lat 2014 - 2016 z prośbą o wniesienie do niej uwag. Następnie Ministerstwo opublikowało na swoim Biuletynie Informacji Publicznej <https://bip.mos.gov.pl/> projekt raportu z wykonania Konwencji za lata 2017 - 2020 w formacie doc z naniesionymi zmianami w stosunku do poprzedniego raportu z lat 2014 - 2016, zaznaczonymi w trybie „rejestruj zmiany” oraz w formacie PDF tekst raportu z lat 2014 - 2016 w wersji oryginalnej. Ministerstwo zaprosiło do wnoszenia uwag do treści projektu raportu za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej. Stosowne ogłoszenie zostało opublikowane również na stronie internetowej ministerstwa - <https://www.gov.pl/web/klimat>. Podobnie, jak to miało miejsce w przypadku poprzedniego Raportu z wykonania Konwencji z Aarhus, zrezygnowano z konsultowania ze społeczeństwem czystej treści raportu z lat 2014 – 2016. Zgłoszone uwagi pozwoliły na zidentyfikowanie zmian instytucjonalnych i prawnych w zakresie przepisów implementujących Konwencję, jakie zaszły w ciągu ostatnich czterech lat oraz trudności, które pojawiły się przy okazji implementacji Konwencji.

3. Następnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska na podstawie otrzymanych uwag sporządziło projekt raportu z wykonania Konwencji, który ponownie skierowano do konsultacji z organami administracji publicznej. Po naniesieniu kolejnych poprawek projekt raportu skierowano do drugiej fazy konsultacji społecznych. W trakcie konsultowania treści projektu raportu swoje uwagi zgłosiły następujące podmioty:

1. Instytucje publiczne:

- Minister Sprawiedliwości
- Ministerstwo Środowiska (od 21 marca 2020 do 8 października 2020 stanowiło oddzielny podmiot) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wraz z regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska wraz z wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska
 - Prezes Państwowej Agencji Atomistyki
 - Prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 - Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej
2. Przedstawiciele społeczeństwa:
- Fundacja ClientEarth
 - Fundacja Frank Bold
 - Stowarzyszenie Sąsiedzi dla Wesolej

2 Uwarunkowania istotne do zrozumienia raportu

4. Rzeczpospolita Polska dnia 31 grudnia 2001 r. ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzoną w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 706), zwaną dalej „Konwencją”. Dnia 16 maja 2002 r. Konwencja weszła w życie w stosunku do Polski i została włączona do krajowego systemu prawnego. Przepisy implementujące postanowienia Konwencji znajdują się w wielu aktach prawnych, spośród których najważniejszą rolę odgrywają:

1. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j.Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, z późn. zm.), zwana dalej: „Poś”,
 2. ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.) zwana dalej: „ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku”,
 3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256, z późn. zm.), zwana dalej: „k.p.a.”,
 4. ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, z późn. zm.) zwana dalej: „P.p.s.a.”,
 5. ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U z 2020 r., 995 z późn. zm.) zwana dalej: „u.i.o.ś.”.
5. Poprawka do Konwencji sporządzonej w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, przyjęta na drugim spotkaniu Stron Konwencji w Ałmaty w dniach 25 – 27 maja 2005 r. (w sprawie GMO) została ratyfikowana 23 marca 2009 r., a następnie implementowana poprzez ustawę o udostępnianiu informacji o środowisku.
6. Poprawkę dotyczącą Protokołu w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń do Konwencji, podpisanego w Kijowie dnia 21 maja 2003 r. Polska ratyfikowała 24 grudnia 2012 r.
7. Podstawowym aktem prawnym regulującym sprawy dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie w Polsce jest ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku.

8. Podejmowanie decyzji administracyjnych dotyczących środowiska w sprawach indywidualnych w większości przypadków leży we właściwości organów samorządowych lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Minister Klimatu i Środowiska, jako organ koordynujący wykonywanie Konwencji w Polsce, w głównej mierze jest odpowiedzialny za tworzenie aktów prawnych, krajowych planów, programów i polityk dotyczących środowiska.

9. Konwencja z Aarhus została implementowana również przez szereg aktów prawa Unii Europejskiej. Polska, jako członek Unii Europejskiej jest zobowiązana do ich przestrzegania. Do najważniejszych aktów prawnych implementujących Konwencję z Aarhus do prawa UE należą:

1. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG;
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko;
3. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

3 Legislacja, regulacje i inne środki krajowe wdrażające ogólne zasady zawarte w postanowieniach ustępów 2, 3, 4, 7 i 8 artykułu 3 Konwencji z Aarhus

Artykuł 3 ustęp 2

10. Zgodnie z art. 9 k.p.a., organy administracji publicznej są zobowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu nieznamości prawa i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek.

11. Ministerstwo Klimatu i Środowiska prowadzi "Ekopoortal", witrynę internetową prezentującą bazy danych publicznych dokumentów zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz pełniącą funkcje e-learningowe.

12. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku w urzędach organów administracji wyznacza się osoby, które zajmują się udostępnianiem informacji o środowisku i jego ochronie.

Artykuł 3 ustęp 3

13. Poś nakłada obowiązek włączenia problematyki ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju do podstaw programowych we wszystkich typach szkół, a także do placówek naukowych zajmujących się ochroną środowiska. Środki masowego przekazu

są zobowiązane kształtować pozytywny stosunek społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i audycjach. Edukacja ekologiczna jest elementem edukacji formalnej i nieformalnej. Ministerstwo Klimatu i Środowiska jak również Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, prowadzą i finansują działania promocyjne polegające na budowaniu społecznej świadomości ekologicznej.

14. Administracja publiczna podejmuje szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej, także we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła ogólnopolską kampanię dotyczącą ochrony obszarów Natura 2000. Realizowane są szkolenia z zakresu ochrony tychże obszarów. Różnego rodzaju kampanie edukacyjne prowadzone były również przez inne jednostki administracji publicznej, także na poziomie regionalnym. W celu zapewnienia dostępu do informacji o środowisku oraz podnoszenia jakości udostępnianych danych Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 2017-2020 rozwijał systemy i narzędzia gromadzące, przechowujące i przetwarzające dane uzyskane w ramach realizacji programu państwowego monitoringu środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2018 r. poz. 1120) od dnia 1 stycznia 2019 r. na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ prezentowane są prognozy zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10, dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu i ozonem troposferycznym, opracowywane przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy na podstawie art. 88 ust. 7 ustawy - Prawo ochrony środowiska. Na początku 2020 roku uruchomiono nową odsłonę Portalu „Jakość Powietrza”, rozbudowaną m.in. o moduł podstron wojewódzkich. W 2020 roku udostępniona zostanie również rozbudowana o moduł Prognoz jakości powietrza bezpłatna aplikacja mobilna „Jakość Powietrza w Polsce”. Narzędzia te zapewniają dostęp do informacji o aktualnej jakości powietrza pochodzącej bezpośrednio z ok. 190 automatycznych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki pomiarów wytwarzanych na stanowiskach automatycznych udostępniane są również za pomocą API portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ. Zwiększenie dostępu do informacji przyczyni się do wzrostu świadomości społecznej na temat problemów dotyczących ochrony powietrza w Polsce i większej dbałości o jakość powietrza. Ministerstwo Klimatu i Środowiska mając na względzie wpływ świadomości społeczeństwa na efektywność podejmowanych działań w obszarze jakości powietrza, w ramach działań informacyjno-edukacyjno-promocyjnych prowadzi szereg działań w tym zakresie, tj. w 2019 r. kontynuował zainaugurowaną w październiku/listopadzie 2018 r. ogólnopolską kampanię informacyjno-edukacyjną pn. „Czyste Powietrze - zdrowy wybór!”, której głównym celem jest uświadamianie społeczeństwa na temat pozytywnych aspektów życia w czystym środowisku, w którym jakość powietrza spełnia wymagane standardy. Kampania była realizowana również w 2020 r.

15. Popularyzowano problematykę dostępu do informacji o środowisku za pośrednictwem prasy ogólnopolskiej i publicznego radia.

16. Popularyzowano koncepcję zrównoważonego rozwoju poprzez włączenie się Ministerstwa Środowiska w 2015 i 2016 roku w ogólnoeuropejską inicjatywę pn. Europejski Tydzień Zrównoważonego Rozwoju (ESDW). Założeniem projektu jest wspieranie działań

promujących stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju we wszystkich jego aspektach – gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Inicjatywa jest skierowana do szerokiego grona podmiotów zarówno w sektorze państwowym, jak i prywatnym, m.in. agencji rządowych, samorządów, ośrodków badawczych, instytucji edukacyjnych, muzeów, fundacji, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych oraz poszczególnych obywateli.

17. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowuje działania z zakresu edukacji ekologicznej – programy w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanie cross-mediowe, szkolenia, warsztaty i przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę ekologiczną, konkursy służące podniesieniu społecznej świadomości ekologicznej, studia podyplomowe. Dofinansowywane są produkcje radiowe, filmowe i telewizyjne, publikacje i strony internetowe oraz budowa, rozbudowa, adaptacja, wyposażenie i doposażenie obiektów infrastruktury służącej edukacji ekologicznej zarówno do prowadzenia zajęć stacjonarnych, jak i zajęć w terenie. Informacje o działaniach podejmowanych przez Narodowy Fundusz na rzecz ochrony środowiska są zamieszczane na stronie internetowej NFOŚiGW (www.nfosigw.gov.pl/) oraz w publikacjach. Ponadto, NFOŚiGW realizuje akcje edukacyjno-promocyjne, szkolenie i webinaria.

18. Realizacja postanowień Konwencji, zwłaszcza w zakresie udziału społeczeństwa w procesie decyzyjnym została wzmocniona przez wdrożenie do prawa krajowego przepisów dyrektywy Rady z dnia 27 czerwca 1985 r. nr 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 175 z 5.7.1985, str. 40, Polskie wydanie specjalne: rozdz. 15, t. 01, s. 248 – 256) zastąpionej następnie przez dyrektywę z dnia 13 grudnia 2011 r. Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 26 z 28.1.2012, str. 1, z późn. zm.). Istotną rolę w zapewnieniu społeczeństwu udziału w procesie decyzyjnym odgrywa również dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie ocen wpływu niektórych planów i programów (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001, str. 30; Polskie wydanie specjalne: rozdz. 15, t. 06, s. 157 – 164).

19. Wzmocnienie działań realizujących postanowienia Konwencji przez administrację publiczną było również związane z otrzymanymi przez Polskę środkami z polityki spójności z budżetu Unii Europejskiej na lata 2007-2013 i 2014-2020. Dla wszystkich programów operacyjnych (dokumenty regulujące szczegółowo sposób wydawania środków oraz rodzaje inwestycji) zawierających inwestycje infrastrukturalne, w tym również związane z rolnictwem, zostały przeprowadzone strategiczne oceny oddziaływania na środowisko wraz z szerokimi konsultacjami społecznymi. Dokumenty te były konsultowane od początku ich powstawania, a w konsultacjach wzięli udział nie tylko partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe, ale także obywatele Rzeczypospolitej Polskiej. Biorąc pod uwagę wysokość środków przeznaczonych na realizację programów (67 mld € z budżetu UE oraz konieczny dodatkowy wkład krajowy ≥ 20 mld euro), stworzyło to dobrą praktykę związaną ze społeczną partycypacją w procesie podejmowania decyzji. Wnioskodawcy projektów realizowanych w oparciu o środki z budżetu UE muszą wykazać, że decyzje administracyjne umożliwiające rozpoczęcie inwestycji zostały, przed ich podjęciem, efektywnie skonsultowane ze społeczeństwem. Brak wykazania przez Wykonawcę dowodów na przeprowadzenie konsultacji uniemożliwia uzyskanie wsparcia finansowego.

Analogiczne wymogi w zakresie udostępniania informacji o środowisku dotyczą również programów oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych planowanych do realizacji w ramach perspektywy 2014-2020.

Artykuł 3 ustęp 4

20. Organizacje pozarządowe mają szerokie możliwości finansowego wsparcia projektów dotyczących ochrony środowiska. Na poziomie centralnym, dofinansowanie działań dotyczących kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa, jest możliwe w ramach oferowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) programu priorytetowego pn. „Edukacja ekologiczna”. Wsparcie było skierowane również w ramach dedykowanego organizacjom pozarządowym programu pn. Wzmocnienie działań społeczności lokalnych dla zrównoważonego rozwoju (2015-2016 rok). Wsparcie pozarządowych organizacji ekologicznych prowadzi Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a także Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). Przy czym należy zaznaczyć, że ten ostatni jak również program priorytetowy pn. „Edukacja ekologiczna” są przeznaczone nie tylko dla ekologicznych organizacji pozarządowych i nie ma w nim obszarów wsparcia stricte ukierunkowanych na działalność związaną z ochroną środowiska, różnorodnością biologiczną i edukacją ekologiczną. Ponadto w 2013 roku zorganizowano otwarty nabór wniosków w ramach Programu Operacyjnego PL02 *Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów*. Niezależnie od możliwości aplikowania w ramach naboru głównego, w ramach ww. programu wydzielono specjalną alokację (Fundusz Małych Grantów) przeznaczoną wyłącznie dla organizacji pozarządowych. Dofinansowanie mogło być przeznaczone m.in. na działania skierowane na wzrost świadomości społecznej nt. różnorodności biologicznej oraz edukację w tej dziedzinie w powiązaniu ze zmianami klimatycznymi i ekonomiczną wartością ekosystemów, a także zwiększony potencjał ekologiczny organizacji pozarządowych do promowania różnorodności biologicznej. Przewidywane dofinansowanie wynosiło 85% kosztów kwalifikowanych w przypadku naboru głównego, zaś 90% w przypadku dofinansowania z Funduszu Małych Grantów.

21. Organizacje pozarządowe mogły otrzymać wsparcie w ramach działania 2.4, typy projektów 5b (Budowanie potencjału i integracja) oraz 5c (Edukacja społeczności obszarów chronionych) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020. Mogą one również ubiegać się o dofinansowanie wkładu własnego ze środków krajowych NFOŚiGW (do 10% w formie dotacji, pożyczki na wkład własny i płynność finansową). W przypadku realizacji projektów środowiskowych przez organizacje pozarządowe z Programu LIFE, wsparcie ze środków UE nie przekracza 75% wartości projektu, natomiast ze środków NFOŚiGW organizacje mogą otrzymać dodatkowe środki na wkład własny w zależności od obszaru priorytetowego od 20 do 35%. Ponadto organizacje pozarządowe w ramach programu priorytetowego „Współfinansowanie Programu LIFE” mogą skorzystać z pożyczek na wkład własny oraz na zachowanie płynności finansowej. W roku 2020 NFOŚiGW uruchomił pilotażowy, skierowany do organizacji pozarządowych,

- program finansowania przygotowania wniosków do LIFE, w ramach którego organizacje te mogą uzyskać bezzwrotne dofinansowanie ze środków NFOŚiGW do wysokości 50 tys. zł.
22. Ministerstwo Klimatu i Środowiska współpracowało z organizacjami pozarządowymi w ramach Partnerstwa dla klimatu – platformy współpracy, dyskusji oraz edukacji.
23. K.p.a. oraz ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 poz. 1575,.) zwana dalej: „K.p.c.”, a także Poś. oraz ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku, umożliwiając organizacjom pozarządowym udział w postępowaniach sądowych i administracyjnych dotyczących środowiska.
24. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) upoważnia instytucje publiczne do realizacji zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, a nawet umożliwia zlecenie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym działającym w obszarze spraw publicznych.
25. Pozarządowe organizacje ekologiczne mają prawo wyboru swoich przedstawicieli do rad nadzorczych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dysponujących m.in. pieniędzmi pochodzącymi z opłat za korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, budżetu państwa oraz funduszy Unii Europejskiej. Mają prawo do reprezentacji także w ciałach doradczych, takich jak np. Komisja do spraw GMO oraz Państwowa Rada Ochrony Środowiska.
26. Zgodnie z art. 45 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku organizacje ekologiczne mogą współdziałać w dziedzinie ochrony środowiska z organami administracji.

Artykuł 3 ustęp 7

27. Rzeczpospolita Polska bierze udział w wielu międzynarodowych procesach dotyczących środowiska i w pracach organizacji międzynarodowych w sprawach związanych ze środowiskiem, m.in. procesie „Środowisko dla Europy”, Forum Politycznym Wysokiego Szczebla ws. zrównoważonego rozwoju (ang. skrót - HLPF SD), Programie Środowiskowym Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. skrót - UNEP), Europejskiej Komisji Gospodarczej (ang. skrót - UNECE) oraz Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. skrót - OECD). Ponadto Polska zaangażowana jest w prace, na forum międzynarodowym, nad implementacją Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.
28. Rzeczpospolita Polska ratyfikowała w 1997 roku Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzoną w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. poz. 1110), która wskazuje na konieczność prowadzenia konsultacji społecznych w przypadkach, gdy przedsięwzięcie realizowane na terytorium jednego państwa (strona pochodzenia) swoim zasięgiem oddziaływać może objąć terytorium innego państwa bądź państw (strony narażone), powodując znaczące negatywne skutki dla środowiska. Do Konwencji z Espoo został sporządzony w Kijowie dnia 21 maja 2003 r. Protokół w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, którego postanowienia stosuje się w odniesieniu do projektów dokumentów strategicznych, tj. planów, programów, polityk, w tym również w przypadku, gdy skutki realizacji takiego

dokumentu mogłyby ujawnić się na terytorium innego państwa. Ratyfikacja Konwencji z Espoo oraz Protokołu strategicznego obliguje ich sygnatariuszy do wzajemnego informowania się w przypadku możliwości wystąpienia znaczącego oddziaływania na terytorium innego państwa, a następnie do przeprowadzenia konsultacji transgranicznych, dotyczących danego przedsięwzięcia bądź projektu dokumentu strategicznego, ich skutków dla środowiska oraz działań minimalizujących oddziaływanie.

Artykuł 3 ustęp 8

29. Zgodnie z art. 225 K.p.a., nikt nie może być narażony na jakikolwiek uszczerbek lub zarzut z powodu złożenia skargi lub wniosku albo z powodu dostarczenia materiału do publikacji o znamionach skargi lub wniosku, jeżeli działał w granicach dozwolonych prawem. Organy państwowe, organy jednostek samorządu terytorialnego i inne organy samorządowe oraz organy organizacji społecznych są obowiązane przeciwdziałać hamowaniu krytyki i innym działaniom ograniczającym prawo do składania skarg i wniosków lub dostarczania informacji do publikacji o znamionach skargi lub wniosku.

4 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 3

30. Występują niejasności w zakresie stosowania prawa dostępu do informacji o środowisku w odniesieniu do innych ustaw np. o infrastrukturze informacji przestrzennej, czy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego.

31. Organizacje pozarządowe wskazują, że istnieją trudności w wykorzystywaniu środków przeznaczonych na edukację ekologiczną. Ponadto organizacje pozarządowe informowały w toku konsultacji, że problemem dla nich są możliwości finansowania pewnych konkretnych działalności, w tym w szczególności wydatków stałych, niezwiązanych z konkretnymi projektami. Innymi wymienionymi przez te organizacje problemami była niewielka pula środków przeznaczonych na ochronę przyrody i edukację ekologiczną oraz trudne do spełnienia warunki uzyskania dofinansowania.

5 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 3

32. Organizacje pozarządowe twierdzą, że występują pewne nieprawidłowości w wykonywaniu przepisów prawa przez organy administracji. Problemy te zostały omówione w punktach wyjaśnień odnoszących się do kolejnych artykułów Konwencji.

6 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 3

33.

www.ekoportal.gov.pl - Ministerstwo Klimatu i Środowiska

<https://www.gov.pl/web/klimat> – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

<http://gmo.mos.gov.pl> – informacje na temat GMO

www.gdos.gov.pl - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

<http://www.bialystok.rdos.gov.pl/>

<http://bip.bydgoszcz.rdos.gov.pl/>

<http://bip.gdansk.rdos.gov.pl/>

<http://bip.gorzow.rdos.gov.pl/>

<http://bip.katowice.rdos.gov.pl/>

<http://bip.kielce.rdos.gov.pl/>

<http://bip.krakow.rdos.gov.pl/>

<http://bip.lublin.rdos.gov.pl/>

<http://bip.lodz.rdos.gov.pl/>

<http://bip.olsztyn.rdos.gov.pl/>

<http://bip.opole.rdos.gov.pl/>

<http://bip.poznan.rdos.gov.pl/>

<http://bip.rzeszow.rdos.gov.pl/>

<http://bip.szczecin.rdos.gov.pl/>

<http://bip.warszawa.rdos.gov.pl/>

<http://bip.wroclaw.rdos.gov.pl/>

www.natura2000.gdos.gov.pl – informacje o Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

www.gios.gov.pl - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

<http://powietrze.gios.gov.pl>

<http://www.wios.bialystok.pl>

<http://www.wios.bydgoszcz.pl>

<http://www.gdansk.wios.gov.pl>

<http://www.katowice.wios.gov.pl>

<http://kielce.pios.gov.pl>

<http://www.krakow.pios.gov.pl>

<http://www.wios.lublin.pl>

<http://www.wios.lodz.pl>

<http://www.wios.olsztyn.pl>

<http://www.opole.pios.gov.pl>

<http://www.poznan.wios.gov.pl>

<http://www.wios.rzeszow.pl>

<http://www.wios.szczecin.pl>

<http://www.wios.warszawa.pl>

<http://www.wroclaw.pios.gov.pl>

<http://www.zgora.pios.gov.pl>

www.nfosigw.gov.pl - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
strony wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

www.wfosigw.bialystok.pl;

www.wfosigw-gda.pl

www.wfosigw.katowice.pl

www.wfos.com.pl

www.wfos.krakow.pl

www.wfos.lublin.pl

<http://new.wfosigw.lodz.pl>

www.wfosigw.olsztyn.pl

www.wfosigw.opole.pl

www.wfosgw.poznan.pl

www.bip.wfosigw.rzeszow.pl

www.wfos.szczecin.pl

www.wfosigw.torun.pl

www.wfosigw.pl

www.wfosigw.wroclaw.pl

www.wfosigw.zgora.pl

www.zielonalekcja.pl - dofinansowana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej strona zawierająca bazę danych materiałów edukacyjnych (scenariuszy lekcji) w podziale wiekowym i tematycznym

7 Legislacja, regulacje i inne środki wdrażające zasady dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie zawarte w artykule 4

34. Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie jest ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku. W kwestiach nieuregulowanych zastosowanie znajduje ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1429 z późn zm.), zwana dalej ustawą: u.d.i.p.

35. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku definiuje pojęcie informacji o środowisku i jego ochronie, a także precyzuje zasady jej udostępniania.

36. Specjalnym rodzajem informacji o środowisku jest informacja przestrzenna. Informacja przestrzenna w bezpośredni bądź pośredni sposób obejmuje zdecydowaną większość informacji o środowisku i jego ochronie. Kwestie informacji przestrzennej są uregulowane przez dyrektywę 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz. Urz. UE L 108 z 25.4.2007, str. 1) oraz przez ustawę z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 177, z późn. zm.).

Artykuł 4 ustęp 1

37. Zgodnie z art. 74 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

38. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, każdy ma prawo dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie. Władze publiczne (zgodnie z nowelizacją, która weszła w życie 1 stycznia 2017 r. pojęcie organu administracji, w odniesieniu do dostępu do informacji o środowisku zostało zastąpione pojęciem „władz publicznych”) są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Od podmiotu żądającego informacji o środowisku i jego ochronie nie wymaga się wykazania interesu

prawnego lub faktycznego. Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie następuje w sposób i w formie określonych we wniosku, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje władza publiczna, nie umożliwiają udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie w sposób i w formie określonych we wniosku. Jeżeli informacja o środowisku i jego ochronie nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, władza publiczna powiadamia pisemnie podmiot żądający informacji w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona.

Artykuł 4 ustęp 2

39. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku nakazuje władzom publicznym udostępniać informację o środowisku i jego ochronie bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku. Termin na udostępnienie informacji o środowisku ze względu na stopień skomplikowania sprawy może zostać przedłużony do 2 miesięcy. Podmiot wnoszący jest informowany o każdym przedłużeniu terminu. Ustawa o udostępnianiu informacji, w zakresie w jakim odsyła do art. 36 § 1 k.p.a., umożliwiając tym samym organowi wyznaczenie nowego terminu w razie niezakończenia sprawy w terminie, powinna być interpretowana zgodnie z art. 4 ust. 2 Konwencji z Aarhus oraz z art. 3 ust. 2 dyrektywy 2003/4/WE. Zgodnie bowiem ze wskazanymi przepisami, termin dwumiesięczny na udostępnienie informacji jest terminem ostatecznym, a organ władzy publicznej zobowiązany do udostępnienia informacji nie może tego terminu przedłużać po raz kolejny, natomiast art. 36 k.p.a. powinien być odpowiednio stosowany w odniesieniu do obowiązku zawiadomienia strony przez organ o każdym przypadku niezakończenia sprawy w terminie. Odesłanie do art. 36 k.p.a. nie uprawnia jednak organu do wyznaczania kolejnych terminów zakończenia sprawy, przekraczających termin dwóch miesięcy.

40. Dokumenty, o których dane są zamieszczane w publicznie dostępnych wykazach zawierających informacje o środowisku, udostępnia się niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku.

41. Zgodnie z art. 14 ust. 4 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku w dniu złożenia wniosku udostępnia się informacje znajdujące się w posiadaniu władz publicznych lub informacje przeznaczone dla władz publicznych, umożliwiające podjęcie działań w celu zapobieżenia lub zminimalizowania szkód wynikających z zagrożenia dla zdrowia ludzi lub środowiska, spowodowanego działalnością człowieka lub przyczynami naturalnymi. Wyżej wymienione informacje udostępnia się osobom, które mogą ucierpieć w wyniku tego zagrożenia.

Artykuł 4 ustęp 3 i 4

42. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku władze publiczne mogą odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie po rozważeniu interesu publicznego przemawiającego za udostępnieniem informacji w konkretnym przypadku, jeżeli udostępnienie tych informacji może naruszyć:

- ochronę danych przewidzianą przepisami o ochronie informacji niejawnych;
- przebieg toczącego się postępowania sądowego, dyscyplinarnego lub karnego;
- prawa własności intelektualnej, o których mowa w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tj. Dz.U. 2019 r. poz. 1231, Dz.U. z 2020 r. poz. 288) lub w ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 286 z późn. zm.);
- ochronę danych osobowych, dotyczących osób trzecich, jeżeli jest ona przewidziana odrębnymi przepisami prawa;
- ochronę informacji lub danych, dostarczonych przez osoby trzecie, jeżeli osoby te, nie mając obowiązku ich dostarczenia i nie mogąc być takim obowiązkiem obciążone, dostarczyły je dobrowolnie, chyba że wyraziły zgodę na ich udostępnianie;
- stan środowiska, którego informacja dotyczy, w szczególności przez ujawnienie ostoi lub siedliska roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- ochronę informacji o wartości handlowej, w tym danych technologicznych, dostarczonych przez osoby trzecie i objętych tajemnicą przedsiębiorstwa, jeżeli osoby te złożyły wniosek o wyłączenie tych informacji z udostępniania, zawierający szczegółowe uzasadnienie dotyczące możliwości pogorszenia ich pozycji konkurencyjnej;
- obronność i bezpieczeństwo państwa;
- bezpieczeństwo publiczne;
- ochronę tajemnicy statystycznej przewidzianą przepisami o statystyce publicznej.

Od 1 stycznia 2017 r. termin na złożenie wniosku o wyłączenie z udostępnienia informacji objętych tajemnicą przedsiębiorstwa wynosi 14 dni od dnia dostarczenia władzom publicznym informacji o wartości handlowej, w tym danych technologicznych, objętych tajemnicą przedsiębiorstwa.

43. Organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli:

- wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowywania lub przeznaczonych do wewnętrznego komunikowania się;
- wniosek jest w sposób oczywisty niemożliwy do zrealizowania;
- wniosek jest sformułowany w sposób zbyt ogólny.

Artykuł 4 ustęp 5

44. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, jeżeli wniosek dotyczy informacji nieznajdującej się w posiadaniu władz publicznych, władze te niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku przekazują wniosek właściwemu podmiotowi, w którego posiadaniu znajduje się żądana informacja, i powiadamia o tym wnioskodawcę lub, jeśli nie można ustalić właściwego podmiotu, zwracają wniosek wnioskodawcy.

Artykuł 4 ustęp 6

45. Praktyka interpretowania przez władze publiczne w Polsce przepisów dotyczących informacji publicznej, w tym informacji o środowisku i jego ochronie, polega na udzielaniu tej części informacji, która nie podlega wyłączeniu jawności. Od dnia 1 stycznia 2017 r. - zgodnie z art. 19 ust. 4 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, jeżeli jest możliwe oddzielenie części informacji podlegającej wyłączeniu z udostępnienia z przyczyn, o których mowa w art. 16 ustawy udostępniona zostaje pozostała część informacji.

Artykuł 4 ustęp 7

46. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, odmowa udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie następuje w drodze decyzji administracyjnej. Do skarg rozpatrywanych w postępowaniu sądowo-administracyjnym o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie stosuje się przepisy P.p.s.a.

Artykuł 4 ustęp 8

47. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2010 r. w sprawie opłat za udostępnianie informacji o środowisku (Dz. U. z 2010 r., poz. 1415) zmienione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz.2089) zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie opłat”, reguluje stawki opłat za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie. Opłaty te odpowiadają kosztom ponoszonym za sporządzenie kopii dokumentów.

48. Opłaty za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie wyglądają następująco (kwoty podane w przybliżeniu w € według kursu z dnia 25 czerwca 2020 r.):

- za wyszukanie do 10 dokumentów – 1.12 €;
- za wyszukanie każdego kolejnego dokumentu – 0.11 €;
- za skanowanie dokumentu – 0.02 € za stronę kopii;
- za czarno-białą kopię ksero dokumentu – 0.03 € za stronę kopii;
- za kolorową kopię ksero dokumentu – 0.3 € za stronę kopii;
- za płytę CD lub DVD – nie więcej niż 0.3 €.

49. Informacje aktywnie udostępniane na stronach internetowych są bezpłatne.

8 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 4

50. Zgodnie z art. 4 ust 2 Konwencji z Aarhus i art. 3 ust. 2 Dyrektywy 2003/4 informacja powinna być udostępniona bez zbędnej zwłoki, jednak nie dłużej niż w ciągu miesiąca, a w sprawach szczególnie skomplikowanych – najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy. W praktyce jednak zdarza się, że udostępnienie informacji trwa dłużej niż dwa miesiące, a więc dłużej niż maksymalny dopuszczalny termin. Ustawa o.o.ś w art. 14 ust. 1 i 2 odsyła do odpowiedniego stosowania art. 36 § 1 k.p.a., który jednakże na gruncie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku nakłada jedynie na władze publiczne obowiązek

zawiadomienia strony o niezakończonym w terminie, nie przyznając jednak uprawnień do przedłużenia terminu załatwienia sprawy ponad dwa miesiące.

51. Zgodnie z art. 4 ust. 7 Konwencji i art. 4 ust. 5 Dyrektywy 2003/4 odmowa udostępnienia informacji powinna być doręczona na piśmie, jeśli wniosek o udostępnienie informacji miał formę pisemną lub jeśli zażąda tego wnioskodawca, a ponadto powinna zawierać uzasadnienie oraz pouczenie o przysługujących wnioskodawcy środkach odwoławczych. Z Konwencji i Dyrektywy 2003/4 wynika ponadto obowiązek zapewnienia skutecznej drogi odwoławczej zarówno administracyjnej, jak i sądowej (art. 9 ust. 1 Konwencji oraz art. 6 ust. 1 i 2 Dyrektywy 2003/4). Na gruncie prawa polskiego w celu spełnienia powyższych wymagań konieczne jest, aby odmowa miała formę decyzji administracyjnej (lub ewentualnie zaskarżalnego postanowienia), by wnioskodawcy przysługiwał środek odwoławczy w administracyjnym toku, a następnie skarga do sądu administracyjnego. Zgodnie z art. 20 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku odmowa udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie następuje w drodze decyzji. Zdaniem organizacji pozarządowych w praktyce zdarza się, że organy administracji nie wydają decyzji, a jedynie informują wnioskodawcę zwykłym pismem lub e-mailem o odmowie, uniemożliwiającym tym samym wniesienie środka odwoławczego. W takiej sytuacji bowiem wnioskodawca musi najpierw złożyć skargę do sądu administracyjnego (na bezczynność organu), by dopiero w wyniku uzyskania wyroku nakazującego organowi merytoryczne załatwienie sprawy móc wnieść odwołanie od wydanej decyzji.

52. Podobnie organizacje pozarządowe twierdzą, że w przypadku wyłączenia z udostępnienia części informacji ze względu na występowanie jednego z wyjątków określonych w art. 16 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, zdarza się, że organy administracji nie wydają decyzji odmowych w zakresie dokonanego wyłączenia, choć taki obowiązek wynika zarówno z art. 19 ust. 4 w zw. z art. 20 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, jak i z przepisów Konwencji (art. 9 ust. 1) oraz Dyrektywy 2003/4 (art. 6 ust. 1). Zdaniem organizacji pozarządowych konieczne jest szkolenie osób odpowiedzialnych za udostępnianie informacji o środowisku oraz wydanie odpowiednich wytycznych w tym zakresie przez organy centralnej administracji rządowej.

9 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 4

53. Ministerstwo Klimatu i Środowiska w roku 2017 otrzymało 69 wniosków o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie i wydało 4 decyzje w przedmiocie odmowy udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie. W 2018 roku otrzymało 56 wniosków i wydało 3 decyzje w przedmiocie odmowy udostępnienia takiej informacji. W 2019 r. do Ministerstwa wpłynęły 126 wniosków i wydano 3 decyzje odmowne.

W 2017 r. Inspekcja Ochrony Środowiska (Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska) udzieliła 8907 informacji o środowisku i jego ochronie, w zakresie i formie wskazanej przez wnioskodawców. W 2018 r. rozpatrzone zostały już 9624 wnioski o udostępnienie informacji dotyczących środowiska i jego

ochrony, a w 2019 r. – 12169. Obserwując tendencję wzrostową żądań udzielenia informacji dotyczących środowiska założyć można, że w roku 2020 r. Inspekcja Ochrony Środowiska udzieli ok. 15000 takich informacji. W 2019 r. zdecydowana większość wniosków (blisko 11,5 tys.) dotyczyła stanu środowiska, wśród których dominowały wnioski o informacje o zanieczyszczeniu powietrza (nieco ponad 7 300, w tym 6 672 informacji o tle substancji w powietrzu), jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczeniu hałasem komunikacyjnym i przemysłowym, jakości środowiska na terenie gmin oraz o natężeniu promieniowania elektromagnetycznego, a także z zakresu monitoringu przyrodniczego. Przekazywano również informacje o wynikach kontroli podmiotów korzystających ze środowiska i wymierzonych karach pieniężnych, zakładach, których działalność może być źródłem poważnej awarii, wynikach monitoringu składowisk odpadów komunalnych, ilościach oraz rodzajach importowanych i eksportowanych odpadów.

W 2017 r. do Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki nie wpłynął żaden wniosek o udostępnienie informacji o środowisku, w 2018 r. – dwa wnioski, zaś w 2019 r. – również dwa wnioski. .

54. W latach 2017 - 2020 na zlecenie Ministerstwa Środowiska/Ministerstwa Klimatu/Ministerstwa Klimatu i Środowiska przeprowadzono szkolenia w zakresie udostępniania informacji o środowisku. Szkolenia były przeznaczone dla pracowników organów administracji, które udostępniają informacje o środowisku.

55. Rozporządzenie w sprawie opłat przewiduje, że termin 14 dni na wniesienie opłaty jest liczony od dnia otrzymania zawiadomienia o wysokości opłaty.

10 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 4

56.

<https://www.gov.pl/web/klimat> - Ministerstwo Klimatu i Środowiska

www.ekoportal.gov.pl – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

<http://gmo.mos.gov.pl> – informacje na temat GMO

www.gdos.gov.pl - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

www.gios.gov.pl – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

www.wody.gov.pl – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

<https://natura2000.gdos.gov.pl/> – informacje o Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

www.isap.sejm.gov.pl - Internetowy System Aktów Prawnych

<http://www.dziennikustaw.gov.pl> - Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

11 Legislacja, regulacje i inne środki wdrażające zasady gromadzenia i dystrybucji informacji o środowisku zawarte w artykule 5

Artykuł 5 ustęp 1

Artykuł 5 ustęp 1 (a)

57. Organy administracji publicznej, na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, są zobowiązane do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych zawierających m.in. informacje o publicznych dokumentach i analizach środowiskowych, a także o postępowaniach związanych z przedsięwzięciami mogącymi oddziaływać na środowisko.

58. W zakresie adaptacji do zmian klimatu uruchomiony został, w 2013 r., portal internetowy KLIMADA (klimada.mos.gov.pl). Jest to oficjalna strona internetowa koordynowana w Ministerstwie Klimatu z bazą informacji oraz aktualności, która służy m.in. popularyzowaniu tematów związanych z tematem adaptacji do zmian klimatu. Dodatkowo na stronie dostępne są materiały i opracowania naukowe przygotowywane w ramach projektu „Opracowanie i wdrożenie strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu” o akronimie KLIMADA. Głównym celem projektu i strategicznego planu adaptacji jest zwiększenie odporności gospodarki i społeczeństwa na oczekiwane zmiany klimatu w ostatnich dekadach XXI w.

Poza informacjami zawartymi na stronie na zlecenie Ministerstwa Środowiska przygotowano pakiet infografik dotyczących tematu zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu w poszczególnych sektorach (miasta, rolnictwo, energetyka, transport, Morze Bałtyckie) oraz przygotowano broszurę w języki polskim i angielskim nt. adaptacji do zmian klimatu w Polsce. Wszystkie materiały dostępne są na stronie internetowej klimada.mos.gov.pl

Rozwinięciem projektu KLIMADA jest, dofinansowywany ze środków UE w działaniu 2.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura o Środowisko 2014-2020, projekt „Baza wiedzy o zmianach klimatu i adaptacji do ich skutków oraz kanałów jej upowszechniania w kontekście zwiększania odporności gospodarki, środowiska i społeczeństwa na zmiany klimatu oraz przeciwdziałania i minimalizowania skutków nadzwyczajnych zagrożeń”. Projekt ten, realizowany przez Instytut Ochrony Środowiska, zakłada m.in. stworzenie centralnej bazy emisji, stworzenie systemu wspomaganie podejmowania decyzji, opracowanie scenariuszy klimatycznych, opracowanie bazy wiedzy o adaptacji do zmian klimatu. Działania projektowe w obszarze adaptacji do zmian klimatu skoncentrowane są na stworzeniu dwóch portali: klimat – info i klimat – adaptacje. W ramach Projektu przewidziano także szereg działań informacyjno – promocyjnych oraz o charakterze edukacyjnym, które będą realizowane poprzez: e-learning; publikacje; konferencje; warsztaty; szkolenia; materiały informacyjne; opracowania merytoryczne. Projekt ma być zakończony z końcem 2021 roku. Informacje i materiały dostępne są na stronie <https://klimada2.ios.gov.pl/>.

59. W zakresie poprawy jakości powietrza na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska powstała zakładka „Czyste powietrze”. Jest to oficjalna internetowa strona tematyczna poświęcona problematyce jakości powietrza w Polsce, na której można pozyskać praktyczne informacje na temat możliwych źródeł dofinansowania dla dedykowanych grup beneficjentów, zarówno w ramach Programu „Czyste Powietrze”, „Stop Smog”, jak również z ulgi termomodernizacyjnej. Dodatkowo na stronie można dowiedzieć się, co stanowi główne źródła przekroczeń norm jakości powietrza, które powodują powstawanie tzw. zjawiska „niskiej emisji”, oraz aktualności i szereg praktycznych dla

beneficjentów programów finansowych komunikatów, w tym o prowadzonych i planowanych szkoleniach w omawianej tematyce, wprowadzonych nowych zasadach funkcjonowania ww. programów. Omawiana strona internetowa zawiera również szereg infografik obrazujących główne źródła zanieczyszczeń powietrza w Polsce. Strona ma swoje odnośniki także ze strony Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Koordynowana jest przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ustawa Poś. ustanawia państwowy monitoring środowiska, który jest systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie. Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określony w wieloletnich strategicznych programach państwowego monitoringu środowiska) opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Środowiska oraz wykonawczych programów państwowego monitoringu środowiska opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 995 t.j.) zobowiązuje Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do zapewnienia informowania społeczeństwa o stanie środowiska.

60. Ustawa z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo Atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 766) dodała art. 35a do ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. - Prawo atomowe t.j. Dz. U z 2019 r. poz. 1792 z z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.). Przepis ten zakłada m.in., że Prezes Państwowej Agencji Atomistyki udostępnia informacje o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektów jądrowych, ich wpływie na zdrowie ludzi i środowisko naturalne; informacje o wielkości i składzie izotopowym uwolnień substancji promieniotwórczych z obiektów jądrowych do środowiska; informacje o zdarzeniach w obiekcie jądrowym powodującym powstanie zagrożenia; informacje o wydanych zezwoleniach dotyczących obiektów jądrowych i coroczne oceny stanu bezpieczeństwa nadzorowanych obiektów jądrowych. Katalog informacji udostępnianych przez Prezesa PAA został poszerzony o krajowe sprawozdanie z przeglądu określonych aspektów technicznych i organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem obiektów jądrowych oraz o krajowy plan działania w zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa jądrowego krajowych obiektów jądrowych (opracowywany w uzasadnionych przypadkach). Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 587) wprowadziła zmiany do art. 25 ust. 1 pkt 9 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Zmiana ta poszerzyła katalog informacji, które udostępnia Prezes Państwowej Agencji Atomistyki o informacje o stanie ochrony radiologicznej składowisk odpadów promieniotwórczych, ich wpływie na zdrowie ludzi i środowisko, informacje o wielkości i składzie izotopowym uwolnień substancji promieniotwórczych ze składowisk odpadów promieniotwórczych do środowiska oraz informacje o zdarzeniach w składowiskach odpadów promieniotwórczych powodujących powstanie zagrożenia – z wyłączeniem informacji dotyczących ochrony fizycznej i zabezpieczeń materiałów jądrowych, a także informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Informacje te publikowane są w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki. Ponadto w BIP Prezesa PAA prowadzony jest wykaz danych

o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie w formie kart informacyjnych, zgodnych z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 września 2010 r. w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. z 2010 r. poz. 1249).

Artykuł 5 ustęp 1 (b)

61. Organy administracji obowiązane do wykonywania badań monitoringowych mają obowiązek wzajemnego, nieodpłatnego udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.

62. Poś. nakłada na prowadzących instalację oraz użytkowników urządzenia obowiązek okresowych pomiarów wielkości emisji i pomiarów ilości pobieranej wody i energii. W przypadku znacznych ilości substancji lub energii monitoring jest ciągły.

63. Wyniki niektórych pomiarów, ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji lub innych warunków korzystania ze środowiska, są obowiązkowo i regularnie przedstawiane organowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

64. W przypadku korzystania ze środowiska, za które są pobierane opłaty (pobór wody, emisja ścieków, etc.), informacje są przedkładane marszałkowi województwa oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

65. Informacje o zakładach o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej muszą być zgłaszane Państwowej Straży Pożarnej. Prowadzący zakład sporządza program zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, w którym przedstawia Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska system bezpieczeństwa gwarantujący ochronę ludzi i środowiska.

66. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2020 r. poz. 797, z późn. zm.) nakłada na zarządzających składowiskiem odpadów obowiązek monitorowania składowiska oraz corocznego przesyłania wyników wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska musi być niezwłocznie powiadamiany o stwierdzonych zmianach obserwowanych parametrów, wskazujących na możliwość wystąpienia lub powstanie zagrożeń dla środowiska.

Artykuł 5 ustęp 1 (c)

67. Zasady postępowania w sytuacjach zagrożenia są uregulowane w licznych aktach prawnych. Wskazują na obowiązek współpracy odpowiednich władz każdego szczebla, zależnie od rodzaju klęski żywiołowej.

68. Redaktorzy naczelni dzienników oraz nadawcy programów radiowych i telewizyjnych są obowiązani, na żądanie organów administracji do nieodpłatnego, niezwłocznego publikowania lub zamieszczania komunikatów tych organów związanych z działaniami w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

69. Inspekcja Ochrony Środowiska informuje społeczeństwo o stanie środowiska oraz prowadzi rejestr poważnych awarii. Inne organy są zobowiązane do niezwłocznego

kontaktowania się z mediami oraz odpowiedniego dystrybuowania informacji, zależnie od sytuacji.

70. Wojewodowie są obowiązani do ogłaszania stanów ostrzeżenia smogowego zawierających apel do mieszkańców o odpowiednie zachowanie się w celu minimalizacji przyczyn i skutków występowania.

Artykuł 5 ustęp 2

71. Zasady udostępniania i rozpowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie określa ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku dokumenty i dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach, w Biuletynach Informacji Publicznej oraz przy wykorzystaniu elektronicznych baz danych.

72. Organy administracji są zobowiązane do wyznaczenia osób odpowiedzialnych za udostępnianie informacji o środowisku.

73. Większość baz danych jest dostępna poprzez Internet. Za dostęp do nich nie są pobierane opłaty. Jeśli baza danych nie jest dostępna przez Internet, wówczas informacje z tej bazy danych są udostępniane na wniosek.

74. Ustawa u.d.i.p nakłada na urzędy oraz podmioty dysponujące środkami publicznymi obowiązek prowadzenia w Internecie Biuletynu Informacji Publicznej zawierającego elektroniczne kopie informacji publicznych.

Artykuł 5 ustęp 3

75. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, organy administracji publicznej zamieszczają informacje o politykach, planach, programach, mapach i analizach, a także innych dokumentach dotyczących ochrony środowiska, w publicznie dostępnych wykazach danych oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

76. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461, z późn. zm.), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Dziennik Ustaw) wydaje Prezes Rady Ministrów przy pomocy Rządowego Centrum Legislacji. Od 1 stycznia 2012 r. Dziennik Ustaw wydawany jest w formie elektronicznej, z zachowaniem kolejności pozycji w danym roku kalendarzowym. W Dzienniku Ustaw ogłaszane są akty normatywne i inne akty prawne. Dziennik Ustaw jest dostępny na stronie <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU>.

77. Minister Klimatu i Środowiska prowadzi witrynę internetową www.ekoportal.gov.pl, poprzez którą każdy urząd może bezpłatnie udostępnić informacje o posiadanych przez siebie dokumentach zawierających informacje o środowisku. Prowadzony na Ekoportalu Publicznie Dostępny Wykaz Danych gromadzi informacje udostępnianie przez ponad 1500 urzędów, co przekłada się na ponad 5000 użytkowników. Ekoportal notuje ponad 13000 wejść na stronę miesięcznie. Urzędy niekorzystające z Ekoportalu prowadzą publicznie dostępne wykazy danych z wykorzystaniem własnych narzędzi.

78. Dokumenty dotyczące poszczególnych organów są dostępne na stronach internetowych ich Biuletynów Informacji Publicznej.

79. Rejestry GMO wraz ze wszelkimi odpowiednimi informacjami, w tym uchwałami Komisji ds. GMO, są dostępne na stronie <http://gmo.mos.gov.pl>.

Wykaz baz danych dotyczących środowiska dostępny jest w Ekoportalu w postaci przewodnika i wyszukiwarki (<https://ekoportal.gov.pl/dane-o-srodowisku/srodowiskowe-bazy-danych>)

80. Poszczególne organy centralnej administracji zajmujące się sprawami dotyczącymi środowiska prowadzą własne bazy danych. Przykłady:

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi następujące bazy i zbiory danych: monitoring chemizmu gleb (MCG), monitoring jakości powietrza (JPOAT), monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych (MSGP), Monitoring Ptaków Polski (MPP), monitoring gatunków i siedlisk morskich, monitoring hałasu (EHALAS), monitoring pól elektromagnetycznych (JELMAG), monitoring jakości wód powierzchniowych (JWODA), monitoring warstwy ozonowej, Geoportal GIOŚ INSPIRE – węzeł infrastruktury informacji przestrzennej oraz portal informatyczny Inspekcji Ochrony Środowiska, umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o ustaleniach z przeprowadzonych kontroli oraz o podjętych działaniach pokontrolnych. Dostęp do części danych z niektórych baz możliwy jest przez stronę internetową. GIOŚ rozpowszechnia wyniki projektów Corine Land Cover poprzez portal <http://clc.gios.gov.pl/>. Należy nadmienić, że ww. zasoby GIOŚ zostały również opisane na portalu <https://dane.gov.pl/>;
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska prowadzi m.in. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, witrynę internetową „geoserwis”, bazę danych ocen oddziaływania na środowisko oraz rejestr obszarów Natura2000;
- Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w ramach wykonywania zadań państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej prowadzi kilkadziesiąt baz danych zawierających informacje o środowisku nieożywionym. Większość z tych baz dostępna jest on-line, bezpłatnie. Do najważniejszych należą: Centralna Baza Danych Geologicznych, System Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO, Centralna Baza Danych Hydrogeologicznych Bank HYDRO, Monitoring Wód Podziemnych, System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS, INFOGEOKARB, Rejestr Obszarów Górniczych, Baza Danych Geośrodowiskowych, Centralny Rejestr Geostanowisk Polski. Zasoby informacji uzupełniają mapy geologiczne, geochemiczne, hydrogeologiczne, geologiczno-inżynierskie i geośrodowiskowe udostępnione na geoportalu IKAR, corocznie wydawany Bilans zasobów kopalin Polski oraz komunikaty, ostrzeżenia i sprawozdania PSH.

81. Coraz istotniejszą rolę w zbieraniu i rozpowszechnianiu informacji o środowisku odgrywa infrastruktura informacji przestrzennej. Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz. Urz. UE L 108 z 25.4.2007, str. 1, z późn. zm.) oraz implementująca ją do polskiego systemu prawnego ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz. U. 2020 r. poz. 177, z późn. zm.) określają zasady tworzenia infrastruktury informacji przestrzennej.

Realizując obowiązki wynikające z ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej Główny Inspektor Ochrony Środowiska, jako organ wiodący dla tematu „urządzenia do monitorowania środowiska”, prowadzi Geoportal GIOŚ INSPIRE (<http://inspire.gios.gov.pl/portal/>) - serwis branżowy stanowiący węzeł Infrastruktury Informacji Przestrzennej w zakresie urzędów do monitorowania środowiska.

Artykuł 5 ustęp 4

82. Główny Inspektor Ochrony Środowiska opracowuje, zgodnie z ar. 25b u.i.o.ś., nie rzadziej niż raz na 4 lata, raport o stanie środowiska w Polsce, uwzględniając w szczególności dane z państwowego monitoringu środowiska. Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2018 r. opracował i opublikował raport „Stan środowiska w Polsce. Raport 2018”

(http://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/Stan_srodowiska_w_Polsce-Raport_2018.pdf). W raporcie zaprezentowano stan wszystkich komponentów środowiska objętych Państwowym Monitoringiem Środowiska: przyrody, powietrza, wód, gleb, z uwzględnieniem narażenia hałas, działania pól elektromagnetycznych i promieniowania jonizującego. Ponadto do końca 2018 r. wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska opracowywały raporty o stanie środowiska w województwach (nie rzadziej niż raz na 3 lata) jako jedno z zadań określone w wojewódzkich programach monitoringu środowiska. Raporty te stanowią analizę problemów środowiskowych w województwie w ujęciu przyczynowo - skutkowym i są powszechnie dostępne w formie drukowanej i elektronicznej, w tym poprzez strony internetowe organów inspekcji ochrony środowiska.

Artykuł 5 ustęp 5

83. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku nakazuje publikować w Internecie dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku.

84. Minister Klimatu i Środowiska prowadzi Ekoportal, na którym znajduje się m.in. baza danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku.

85. Strona internetowa Sejmu RP zawiera treść wszystkich obowiązujących w Polsce aktów prawa opublikowanych w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim. Od 1 stycznia 2012 r. Dziennik Ustaw wydawany jest w formie elektronicznej, z zachowaniem kolejności pozycji w danym roku kalendarzowym. W Dzienniku Ustaw ogłaszane są najważniejsze akty normatywne i niektóre inne akty prawne. Akty prawa miejscowego i akty prawne o charakterze wewnętrznym są publikowane w dziennikach urzędowych prowadzonych przez poszczególne organy władzy publicznej.

Artykuł 5 ustęp 6

86. Art. 21 ust. 2 pkt. 32 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku stanowi, że w publicznie dostępnych wykazach zamieszcza się dane o deklaracjach środowiskowych, o których mowa w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekozarządzania

i audytu (EMAS) (Dz. U. 2020 r., poz. 634, z późn. zm.); zaś art. 21 ust. 2 pkt 23 lit. m ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku stanowi, że w publicznie dostępnych wykazach zamieszcza się dane o przeglądach ekologicznych wydanych na podstawie ustawy Poś.

Artykuł 5 ustęp 7

87. Strony internetowe Sejmu, Senatu, Rządowego Centrum Legislacji, a także wszystkich urzędów – w zakresie ich kompetencji, zawierają bazy danych z obowiązującymi aktami prawnymi, a także kopiami projektów aktów prawnych wraz z uzasadnieniami.

88. Organy administracji uczestniczące w procesie stanowienia prawa zobowiązane są do publikowania w Internecie projektów aktów prawnych wraz z uzasadnieniem i oceną skutków regulacji.

89. Organy administracji publikują w Internecie, w Biuletynie Informacji Publicznej, informacje o pełnionych przez siebie funkcjach.

Artykuł 5 ustęp 8

90. Zgodnie z art. 167 Poś., wprowadzający produkt do obrotu powinien zapewnić spełnienie przez produkt wymagań ochrony środowiska. Produkt powinien być zaopatrzony w informację dotyczącą zużycia paliw lub materiałów eksploatacyjnych, wielkości emisji związanej z użytkowaniem produktu, bezpiecznego dla środowiska użytkowania, demontażu, powtórnego wykorzystania lub unieszkodliwienia produktu. Sprzedawca produktów powinien zapewnić, aby te informacje znajdowały się także w miejscach sprzedaży produktu.

91. Zgodnie z art. 80 Poś., reklama lub inny rodzaj promocji towaru lub usługi nie powinny zawierać treści propagujących model konsumpcji sprzeczny z zasadami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, a w szczególności wykorzystywać obrazu dzikiej przyrody do promowania produktów i usług negatywnie wpływających na środowisko przyrodnicze.

Artykuł 5 ustęp 9

92. Utworzono Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń jako element Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, ustanowionego rozporządzeniem (WE) Nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniające dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 33 z 4.2.2006, str. 1). Rejestr prowadzony jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w postaci publicznie dostępnej bazy danych. W 2017- 2020 roku GIOŚ realizował działania w celu dostosowania tego zasobu do wymagań INSPIRE.

93. Organy administracji są zobowiązane do gromadzenia danych o podmiotach emitujących zanieczyszczenia i udostępniania ich w publicznie dostępnych wykazach.

12 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 5

94. Występują nieprawidłowości dotyczące prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku, do czego zobowiązują przepisy P.o.ś. i ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Nieprawidłowości polegają na: braku publicznie dostępnego wykazu, niewprowadzaniu do wykazu danych o części dokumentów, wprowadzaniu danych z wielomiesięcznym opóźnieniem i niewłaściwej formie wykazu.

95. Problemem jest hermetyczność danych o środowisku. Część danych dla ich prawidłowego odczytania wymaga zapoznania się z instrukcją danej bazy danych oraz/lub zaznajomieniem się z używanymi w niej pojęciami.

96. Problemem jest niejednorodność formy prowadzenia publicznie dostępnych wykazów danych wynikająca ze stosowania różnych narzędzi teleinformatycznych.

97. Według organizacji pozarządowych Rzeczpospolita Polska zasadniczo prawidłowo transponowała art. 5 ust. 8 Konwencji zapewniający społeczeństwu dostateczną informację o produktach w sposób, który pozwoli konsumentom na dokonywanie wyborów świadomych co do ich skutków środowiskowych. Jednak ich zdaniem wątpliwość może budzić ograniczony zakres przedmiotowy rozporządzenia wydanego na podstawie art. 167 POŚ¹ oraz brak innych rozporządzeń wykonawczych, istotnych dla transpozycji tego artykułu Konwencji.

98. Organizacje pozarządowe podniosły, że Biuletyny Informacji Publicznej są niespójne i obciążone wieloma wadami, które utrudniają wyszukanie informacji. Sytuacja ta dotyczy szczególnie samorządów. Lepiej sytuacja wygląda w przypadku organów wyspecjalizowanych w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska.

99. Organizacje pozarządowe zauważyły, że publicznie dostępne wykazy danych niekiedy zawierają niepełne informacje. Także forma, w jakiej są udostępniane informacje o dokumentach, jest, ich zdaniem, archaiczna bądź nieczytelna.

13 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 5

100. Minister Klimatu i Środowiska udostępnia zainteresowanym organom administracji aplikację umożliwiającą prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie i ich prezentację na Ekoportalu. Z możliwości tej korzysta obecnie ponad 1500 urzędów.

¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 28 grudnia 2004 r. w sprawie produktów objętych obowiązkiem zaopatrzenia w informacje istotne z punktu widzenia ochrony środowiska (Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 40 z późn. zm.), które dotyczy obowiązku zaopatrzenia w odpowiednie informacje jedynie produktów będących nowymi pojazdami samochodowymi kategorii:

1) M1 i N1 w rozumieniu przepisów o homologacji pojazdów samochodowych i przyczep,

2) L2e w rozumieniu przepisów o homologacji pojazdów trójkołowych

- oznaczonych numerycznie ośmiocyfrowymi kodami nomenklatury scalonej CN, które są określone w załączniku do tego rozporządzenia.

14 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 5

101.

www.ekoportal.gov.pl – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

<https://www.gov.pl/web/klimat> - Ministerstwo Klimatu i Środowiska

www.klimada.mos.gov.pl – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

www.klimada2.ios.gov.pl – Instytut Ochrony Środowiska

www.gios.gov.pl Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

www.gdos.gov.pl – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

www.gmes.info - Europejski Program Obserwacji Ziemi „Copernicus”

www.pgi.gov.pl – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy

www.paa.gov.pl oraz bip.paa.gov.pl – Państwowa Agencja Atomistyki

www.gios.gov.pl/prtr/portal – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

15 Legislacja, regulacje i inne środki wdrażające zasady wdrażania udziału społecznego w podejmowaniu decyzji dotyczących specyficznej działalności zawarte w artykule 6

102. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, każdy ma prawo składania uwag i wniosków w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa. Organy administracji właściwe do wydania decyzji mają obowiązek zapewnić możliwość udziału społeczeństwa odpowiednio przed wydaniem tych decyzji lub ich zmianą.

103. Ustanowione procedury odnoszą się do decyzji wydawanych dla przedsięwzięć wymienionych w załączniku I do Konwencji oraz w załączniku II do Dyrektywy 2011/92/UE.

104. Na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku organizacje ekologiczne, które, powołując się na swoje cele statutowe, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, uczestniczą w nim na prawach strony, jeżeli prowadzą działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody, przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia tego postępowania. Organizacji ekologicznej służy prawo wniesienia odwołania od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa prowadzonym przez organ pierwszej instancji. Wniesienie odwołania jest równoznaczne ze zgłoszeniem chęci uczestniczenia w takim postępowaniu. W postępowaniu odwoławczym organizacja uczestniczy na prawach strony.

105. Organizacji ekologicznej służy skarga do sądu administracyjnego od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa.

Artykuł 6 ustęp 1

106. Zasady przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisku określa ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku. Poszczególne rodzaje przedsięwzięć, dla których przeprowadza się oceny wymienia rozporządzenie Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r. poz. 1839).

107. Poś. stanowi, że prowadzenie instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, wymaga pozwolenia zintegrowanego. Określane są rodzaje instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Obecnie są one określone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. 2014 poz. 1169).

108. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku przewiduje, że udział społeczeństwa nie przeprowadza się w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych na terenach zamkniętych, jeżeli udział społeczeństwa mógłby mieć niekorzystny wpływ na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Artykuł 6 ustęp 2

109. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, przed wydaniem i zmianą decyzji wymagających udziału społeczeństwa organ właściwy do wydania decyzji, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informacje o:

- przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- wszczęciu postępowania;
- przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie;
- organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień;
- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- możliwości składania uwag i wniosków;
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 30 -dniowy termin ich składania;
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;
- terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, jeżeli będzie przeprowadzona;
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

Przez podanie do publicznej wiadomości rozumie się:

- a) udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej organu właściwego w sprawie,
- b) ogłoszenie informacji, w sposób zwyczajowo przyjęty, w siedzibie organu właściwego w sprawie,
- c) ogłoszenie informacji przez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu planowanego przedsięwzięcia,
- d) w przypadku, gdy siedziba organu właściwego w sprawie mieści się na terenie innej gminy niż gmina właściwa miejscowo ze względu na przedmiot postępowania – także przez ogłoszenie w prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscowości lub miejscowościach właściwych ze względu na przedmiot postępowania.

Do niezbędnej dokumentacji sprawy należą: wniosek o wydanie decyzji wraz z wymaganymi załącznikami, a także wymagane przez przepisy postanowienia organu właściwego do wydania decyzji i stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

Artykuł 6 u stęp 3

110. Termin składania uwag i wniosków do planowanej decyzji wymagającej udziału społeczeństwa wynosi 30 dni.

Artykuł 6 ustęp 4

111. Jak wskazano w wyjaśnieniach dotyczących artykułu 6, ustęp 2, procedura udziału społeczeństwa rozpoczyna się jeszcze przed wydaniem decyzji.

Artykuł 6 ustęp 5

112. Przepisy prawa nie nakładają na władze publiczne ani na inwestorów obowiązku rozpoznania zasięgu zainteresowanej społeczności, ani udzielania jej informacji przed złożeniem wniosku. Część inwestycji jest jednak objęta różnego rodzaju planami wynikającymi z przepisów prawa. Plany te pozwalają zapoznać się zainteresowanej społeczności z potencjalnymi inwestycjami na długo przed rozpoczęciem procedury zmierzającej do wydania pozwolenia na ich realizację.

Artykuł 6 ustęp 6

113. Informacje na temat wniosku oraz dołączona dokumentacja są dostępne za pomocą publicznie dostępnych wykazów danych (vide wyjaśnienia dotyczące artykułu 5, ustęp 2). Zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 5 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, niezbędna dokumentacja sprawy ma być wyłożona do wglądu w miejscu wskazanym przez organ właściwy do wydania decyzji.

Artykuł 6 ustęp 7

114. Uwagi i wnioski mogą być wnoszone przez każdego w formie pisemnej, ustnie do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej, bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

115. Organizacje ekologiczne, które powołując się na swoje cele statutowe, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli prowadzą działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody przez minimum 12 miesięcy przed wszczęciem tego postępowania, uczestniczą w nim na prawach strony.

116. Organizacji ekologicznej służy prawo wniesienia odwołania od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa prowadzonym przez organ pierwszej instancji; wniesienie odwołania jest równoznaczne ze zgłoszeniem chęci uczestniczenia w takim postępowaniu. W postępowaniu odwoławczym organizacja uczestniczy na prawach strony.

Artykuł 6 ustęp 8

117. Organ prowadzący postępowanie rozpatruje uwagi i wnioski, a w uzasadnieniu decyzji, podaje informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Artykuł 6 ustęp 9

118. Organ właściwy do wydania decyzji podaje do publicznej wiadomości informację o wydaniu decyzji i o możliwościach zapoznania się z jej treścią.

119. Zgodnie z K.p.a. decyzja powinna zawierać: oznaczenie organu administracji publicznej, datę wydania, oznaczenie strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji. Decyzja, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego lub skarga do sądu administracyjnego, powinna zawierać ponadto pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa lub skargi oraz wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi lub sprzeciwu od decyzji, jeżeli mają one charakter stały, albo podstawie do wyliczenia opłaty lub wpisu o charakterze stosunkowym, a także możliwości ubiegania się przez stronę o zwolnienie od kosztów albo przyznanie prawa pomocy.

120. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku stanowi, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach wymaga uzasadnienia. Ponadto ustawa wymienia niezbędne elementy takiej decyzji. Wśród nich znajduje się m.in. informacja o przeprowadzonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa oraz o tym w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę, i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski

zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Ustawa przewiduje również, że uzasadnienie decyzji środowiskowej powinno zawierać informacje, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- uzgodnienia i opinie organów, o których mowa w art. 77 ust. 1 ustawy,
- wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone, oraz uzasadnienie stanowiska, o którym mowa w art. 82 ust. 1 pkt 4 ustawy (stanowisko w sprawie konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania określonych decyzji następczych).

Artykuł 6, ustęp 10

121. Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której odbywa się udział społeczeństwa, jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Artykuł 6, ustęp 11, Artykuł 6a, Załącznik I a

122. Przepisy zawarte w K.p.a. określają kwestię udostępniania informacji stronom w związku z toczącym się postępowaniem. Przepisy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku dotyczące procedury udziału społeczeństwa przewidują udostępnianie informacji w związku z prowadzonym przez organ postępowaniem. Zgodnie z K.p.a. stosowanie wyżej wymienionej procedury jest wymagane przy wydawaniu określonych decyzji administracyjnych, np. pozwolenia zintegrowanego, decyzji wydawanych na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2020 r. poz. 322), zwanej dalej „ustawą GMO”, czy też w odniesieniu do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przepisy, które zawiera Poprawka do Konwencji z Aarhus w sprawie organizmów genetycznie zmodyfikowanych, znajdują swoje odzwierciedlenie także w przepisach ustawy GMO. Jednocześnie art. 14a ustawy GMO precyzyjnie określa informacje dotyczące GMO, które podlegają udostępnieniu. Społeczeństwo ma prawo i możliwość zapoznania się z wnioskiem i dokumentacją. Odbywa się to przez rejestry GMO, które funkcjonują na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

16 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 6

123. Zdarzają się incydentalne przypadki, kiedy organy administracji nie informują właściwie społeczeństwa o prowadzeniu postępowań wymagających udziału społeczeństwa.

124. W zakresie sposobu powiadamiania społeczeństwa o prowadzonych postępowaniach, zastrzeżenia budzą niekiedy treści i rodzaj przekazywanych informacji, zastosowanych kanałów komunikacji oraz terminu powiadomienia. Organy często nie stosują wszystkich

wymaganych przepisami prawa sposobów powiadamiania, ograniczając tym samym krąg odbiorców ogłoszenia i potencjalnych uczestników postępowania.

125. Organizacje pozarządowe wskazują, że art. 6 Konwencji jest ich zdaniem nie w pełni implementowany do polskiego prawa w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310 z późn. zm.) zwana dalej: Prawo wodne. Twierdzą, że pozwolenia wodnoprawne wydawane w ramach tej ustawy nie zapewniają w wystarczającym stopniu udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji. W szczególności dotyczy to organizacji pozarządowych. Wskazują w szczególności na brak możliwości skarżenia zgód wodnoprawnych.

126. W odniesieniu do artykułu 6 ust. 5 Konwencji organizacje pozarządowe twierdzą, że w prawie polskim nie ma przepisów, które zobowiązywałyby lub zachęcały potencjalnych wnioskodawców do rozpoznania zasięgu zainteresowanej społeczności, bądź do udzielania informacji o planowanym przedsięwzięciu.

127. Organizacje pozarządowe wskazują, że przepis art. 33 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku zawiera zamknięty katalog dokumentów, o których powiadamia organ administracji przed wydaniem i zmianą decyzji. Według organizacji pozarządowych katalog ten powinien być otwarty.

128. Według organizacji pozarządowych błędem jest to, że w art. 38 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku nie zawarto wymogu, żeby organ informował o wydaniu decyzji niezwłocznie. W praktyce muszą one używać trybu dostępu do informacji o środowisku. Ponadto organizacje pozarządowe wskazują, że organy często podając do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowywania dokumentu, zazwyczaj rozpoczynają od razu konsultacje społeczne projektu dokumentu. Zdaniem organizacji pozarządowych jest to naruszenie art. 39 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Należy jednak przy tym zaznaczyć, że opracowywanie dokumentu nie mieści się w kategorii udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji. Ta uwaga wydaje się odnosić do dokumentów strategicznych, dla których opracowywania przewidziany jest udział społeczeństwa, w szczególności w zakresie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

129. Dla organizacji pozarządowych problemem jest fakt, że przepisy nie określają w jaki sposób zostają one dopuszczone do postępowania. Dlatego niekiedy nie są one świadome tego że po zgłoszeniu mogą działać na prawach strony.

130. Według organizacji pozarządowych ich uwagi i wnioski, zgłaszane w trakcie postępowania rzadko znajdowały odzwierciedlenie w przyjmowanych decyzjach. Ponadto, według tych organizacji często uprawniony organ nie dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienia zawierającego informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i uwzględnione wszystkie uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Zdaniem organizacji pozarządowych, niejednokrotnie organ nie informuje społeczeństwa o przyjęciu dokumentu i możliwości zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem i podsumowaniem.

131. Organizacje pozarządowe wskazują, że występują problemy z brakiem informowania o prowadzonych postępowaniach, zwłaszcza na poziomie administracji regionalnej i samorządowej. Ich zdaniem często informacja o prowadzonych postępowaniach pojawia się z opóźnieniem lub jest podawana w miejscu niedookreślonym lub powszechnie

niedostępnym (dotyczy to zarówno stron internetowych urzędów, w tym biuletynów informacji publicznej, a także tablic informacyjnych). Pojęcie „miejsc zwyczajowo przyjętych” jako tych, w których informacja taka powinna się pojawić rodzi liczne problemy dla skutecznej informacji i uczestników postępowań.

132. W ocenie organizacji pozarządowych przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych są niezgodne z Konwencją z Aarhus. Ich zdaniem powoduje to, że polskie przepisy implementujące dyrektywę 2010/75 również są niezgodne z konwencją. Obecnie przed Komitetem ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus toczy się postępowanie ACCC/C/2014/121 – European Union). Sprawa dotyczy udziału społeczeństwa przy wydawaniu decyzji dotyczących zmian pozwoleń zintegrowanych. Zdaniem organizacji pozarządowych w celu zapewnienia zgodności z Konwencją należałoby rozszerzyć zakres udziału społeczeństwa w wydawaniu pozwoleń zintegrowanych także do sytuacji, gdy do zmiany pozwolenia miałyby dojść na skutek analizy, która ma miejsce co najmniej raz na 5 lat lub jeżeli nastąpiła zmiana w najlepszych dostępnych technikach, pozwalająca na znaczne zmniejszenie wielkości emisji bez powodowania nadmiernych kosztów, lub wynika to z potrzeby dostosowania eksploatacji instalacji do zmian przepisów o ochronie środowiska.

133. Organizacje pozarządowe uważają, że konieczne jest wprowadzenie screeningu w stosunku do decyzji co do planowanych przedsięwzięć nieobjętych zakresem załącznika I, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. Postulowany screening miałby za zadanie wykazać, czy w odniesieniu do planowanych przedsięwzięć wymagany byłby udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji. W szczególności, zdaniem organizacji pozarządowych, dotyczy to pozwoleń na emisje gazów i pyłów do powietrza wydawane na podstawie ustawy Poś, pozwoleń wodnoprawnych i ocen wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ustawy Prawo wodne², a także decyzji uchylających zakazy dotyczące ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, wydawanych na podstawie ustawy o ochronie przyrody³.

134. Organizacje pozarządowe podnoszą to, że w Polsce ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku określa dokładnie w art. 3 ust. 1 pkt 11 lit. c elementy obwieszczenia kierowanego do społeczeństwa. Przy odpowiedniej interpretacji tego przepisu spełniony zostaje wymóg „właściwego” powiadomienia o planowanym przedsięwzięciu. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku nie nakazuje jednak, aby powiadomienie było „skuteczne”. Zdaniem organizacji pozarządowych powoduje to, że organy niekiedy podchodzą do umieszczania kierowanych do społeczeństwa obwieszczeń w sposób mechaniczny i bez głębszej refleksji co do tego, czy ogłoszenia te mają szansę być zauważone przez zainteresowane osoby. Nieuregulowana w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku jest także kwestia „terminowego” powiadamiania społeczeństwa, a więc terminów, w jakich obwieszczenia powinny być umieszczane. W związku z tym organizacje pozarządowe twierdzą, że wciąż spotykają się z sytuacją, w której termin składania uwag i wniosków liczony jest od dnia umieszczenia ogłoszenia lub od dnia

² Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r. poz. 310, t.j.)

³ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2020 r. poz. 55, t.j.)

następnego (przy czym nie zawsze wiadomo, którego dnia ogłoszenie wywieszono, zwłaszcza, gdy umieszczane jest ono na tablicy ogłoszeń).

135. Zgodnie z art. 6 ust. 3 Konwencji procedury umożliwiające udział społeczeństwa muszą przewidywać rozsądne ramy czasowe dla poszczególnych etapów tego udziału (poinformowanie społeczeństwa, przygotowanie się przez społeczeństwo do uczestnictwa, składanie uwag i wniosków). Tymczasem w Polsce określony jest tylko jeden okres – 30 dni na składanie uwag i wniosków, co zdaniem organizacji pozarządowych może niekiedy okazać się zbyt krótkim okresem.

136. Organizacje społeczne wskazują, że kompleksowa analiza systemu prawnego, w którym odbywa się procedura realizacji przedsięwzięć wymagających udziału społeczeństwa nie sprowadza się w praktyce wyłącznie do postępowania w sprawie wydania decyzji wymagającej udziału społeczeństwa.

137. Organizacje pozarządowe wskazują na brak możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniach zmierzających do przedłużenia koncesji geologicznych. W szczególności zwracają uwagę na art. 72 ust. 2 pkt 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku w części, tj. przynajmniej w zakresie lit. j), k), l), które wyłączają takie postępowania z obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

17 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 6

18 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 6

138.

www.gdos.gov.pl – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

www.nik.gov.pl – Najwyższa Izba Kontroli

19 Praktyczne i/lub inne warunki umożliwiające społeczny udział w opracowywaniu planów i programów dotyczących środowiska zgodnie z artykułem 7

139. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku stanowi, że organy administracji właściwe do opracowania projektów dokumentów, w przypadkach których przepisy prawa wymagają zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, zapewniają możliwość udziału społeczeństwa odpowiednio przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą.

140. Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt:

1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planu zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

2) polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez

organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

3) polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione w pkt 1 i 2, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony.

141. Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku zmiany projektów dokumentów, o których mowa powyżej oraz w przypadku ich zmiany, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, organ opracowujący projekt stwierdzi, że realizacja postanowień danego dokumentu albo jego zmiany może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. W szczególnych przypadkach możliwe jest odstępnie od przeprowadzenia oceny, a tym samym nieprzeprowadzanie procedury udziału społeczeństwa.

142. Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektów dokumentów innych niż wymienione wyżej oraz w przypadku projektów zmiany takich dokumentów, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, organ opracowujący projekt stwierdzi, że realizacja postanowień danego dokumentu albo jego zmiany może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. Występując o uzgodnienie, organ opracowujący projekt dołącza informacje o uwarunkowaniach środowiskowych. Organ opracowujący projekt sporządza, w formie pisemnej, stanowisko w sprawie potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko albo jej braku. Stanowisko wymaga uzasadnienia zawierającego informacje o uwarunkowaniach środowiskowych.

143. Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie wymagają projekty dokumentów, o których mowa w pkt 139 ppkt 1 i 2 oraz projekty zmiany takich dokumentów, a także projekty, o których mowa w pkt 141:

- 1) przygotowywane wyłącznie dla celów obrony narodowej lub obrony cywilnej,
- 2) finansowe lub budżetowe z wyłączeniem projektu, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000.

144. Organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w pkt 139 ppkt 1 i 2 oraz projekty zmiany takich dokumentów może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli stwierdzi, że realizacja postanowień takiego dokumentu albo jego zmiany nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Organ opracowujący projekt zmiany dokumentów, o których mowa w pkt 139 ppkt 3, może także, po uzgodnieniu z właściwym organem, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli stwierdzi, że realizacja postanowień tej zmiany nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000.

145. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o:

- przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie;
- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;

- możliwości składania uwag i wniosków;
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków;
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

Przepisy szczególne, m.in. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 310 z późn. zm. określają inne, dłuższe terminy na zgłaszanie uwag do projektów niektórych planów i programów. W przypadku planów zarządzania ryzykiem powodziowym, planów przeciwdziałania skutkom suszy czy planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza termin na składanie uwag wynosi 6 miesięcy.

146. Zasady stanowienia prawa w Polsce wymagają zapewnienia udziału społecznego w procesie legislacji. W przypadku projektów ustaw i rozporządzeń obowiązkowe jest przeprowadzenie konsultacji publicznych oraz oceny skutków regulacji, zgodnie z zasadami rządowego procesu legislacyjnego uregulowanego w uchwale nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.). Istotna w tym zakresie jest również ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) zwana dalej „ustawą lobbingsową”.

147. Prawo wymaga udziału organizacji pozarządowych w wielu ciałach doradczych, także tych odgrywających rolę w procesie decyzyjnym związanym z opracowywaniem planów i programów mających związek ze środowiskiem takich jak Państwowa Rada Ochrony Przyrody i Komisja ds. GMO. Przedstawiciele organizacji pozarządowych są również zapraszani do ciał decydujących o przeznaczaniu środków finansowych na opracowywanie planów i programów mających związek ze środowiskiem.

148. Termin na składanie uwag do projektu dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa wynosi co najmniej 21 dni.

149. Procedura udziału społeczeństwa rozpoczyna się jeszcze przed opracowaniem dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bowiem jak stanowi art. 39 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, organ opracowujących dokument, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie.

150. Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa rozpatruje uwagi i wnioski, a także dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Ponadto organ musi poinformować społeczeństwo o przyjęciu dokumentu i możliwości zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem i podsumowaniem.

20 Możliwości udziału społecznego w opracowywaniu polityk odnoszących się do środowiska zgodnie z artykułem 7

151. Obowiązek przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której zapewniono udział społeczeństwa, odnosi się także do opracowywania polityk.

21 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 7

152. Organizacje pozarządowe uważają, że dla niektórych planów i programów „mających znaczenie dla środowiska” nie jest w Polsce wymagane przeprowadzenie procedury udziału społeczeństwa. Wskazują przede wszystkim na plany urządzania lasów sporządzane na podstawie rozdziału 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1463), wieloletnie łowieckie plany hodowlane i roczne plany łowieckie sporządzone na podstawie rozdziału 3 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2020 r. poz. 67), roczne plany działalności kontrolnej Inspekcji Ochrony Środowiska, o których mowa w art. 5 ust. 4 pkt 2 i art. 5a u.i.o.ś., roczne plany kontroli dotyczących przestrzegania przepisów dotyczących przeciwdziałania awarii przemysłowej.

22 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 7

153. Udział społeczeństwa w przygotowaniu planów, programów i polityk jest szeroko stosowany w administracji publicznej, co wynika z obowiązku przeprowadzania konsultacji społecznych.

154. Minister Klimatu i Środowiska zapewnia udział społeczeństwa w opracowywaniu planów, programów i polityk, dla których wymagany jest udział społeczeństwa. Ponadto Minister Klimatu i Środowiska, w zakresie w jakim pozwalają na to przepisy krajowe i ponadnarodowe, zapewnia udział społeczeństwa w podejmowaniu strategicznych decyzji w odniesieniu do umów międzynarodowych zawieranych przez Rzeczpospolitą Polską.

155. Obok możliwości zgłaszania uwag w formie pisemnej i elektronicznej, konsultacje są przeprowadzane również z zainteresowanymi organizacjami pozarządowymi i organizacjami przedsiębiorców. Zgłaszane uwagi są rozpatrywane. Informacja o wynikach konsultacji jest dostępna w dokumentacji projektów i na stronie internetowej urzędu. Jest ona również rozsyłana do zainteresowanych partnerów.

156. Społeczeństwo ma zapewniony udział w opracowywaniu planów, programów, polityki i strategii dotyczących edukacji ekologicznej na różnych poziomach, zarządzania programem Natura 2000 oraz ochrony zagrożonych gatunków.

157. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wprowadziła platformę informacyjno-komunikacyjną (PIK) dla wsparcia opracowywania planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000, w tym realizacji i obsługi konsultacji społecznych.

158. Udział społeczeństwa w opracowywaniu różnego rodzaju dokumentów strategicznych jest także zapewniony między innymi przez wszystkie organy administracji centralnej opracowujące dokumenty o charakterze strategicznym, dla których przeprowadza się strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

23 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 7

159.

www.ekoportal.gov.pl – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

<https://www.gov.pl/web/klimat> – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

www.gdos.gov.pl – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

[http://projekty.gdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych-platforma-informacyjno-](http://projekty.gdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych-platforma-informacyjno-komunikacyjna)

[komunikacyjna](http://projekty.gdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych-platforma-informacyjno-komunikacyjna) - Platforma informacyjno-komunikacyjna (PIK) prowadzona przez GDOŚ

24 Wysiłki podjęte w celu promowania efektywnego udziału społecznego w procesie podejmowania decyzji przez władze publiczne oraz w procesie ustanawiania norm powszechnie obowiązujących, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko zgodnie z artykułem 8

160. Zarówno ogólne przepisy dotyczące stanowienia aktów prawnych, jak i ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku przewidują udział społeczeństwa w stanowieniu przepisów wykonawczych i innych norm powszechnie obowiązujących. Opinia publiczna, w tym organizacje pozarządowe, musi być informowana o planowanych rozwiązaniach – na jakim etapie jest projekt, jakie są jego kolejne wersje oraz jakie uwagi do niego zgłoszono. Udział społeczeństwa w procesie przygotowywania aktów normatywnych jest gwarantowany w licznych aktach prawnych, a także dobrowolnie przyjętych praktykach (dobrych praktykach legislacyjnych) dotyczących realizacji generalnej zasady przeprowadzania konsultacji publicznych przez organy administracji centralnej, administrację samorządową i Sejm.

161. Zasady udziału społecznego w procesie opracowywania dokumentów rządowych, w szczególności projektów aktów normatywnych, zostały wskazane w ustawie lobbingowej, a także w regulacjach dotyczących organizacji prac rządu. Urzędy są zobowiązane m.in. do publikowania programów prac legislacyjnych, czy projektów aktów prawnych wraz z uzasadnieniem i oceną skutków regulacji.

162. Ustawy regulujące zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego wszystkich szczebli przewidują prowadzenie konsultacji z mieszkańcami w sprawach ważnych dla danego obszaru, a także określają tryb i zasady prowadzenia konsultacji.

163. Przedstawiciele organizacji pozarządowych mają prawo uczestniczyć w posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych. Organizacje pozarządowe, co do których wiadomo, że są zainteresowane daną tematyką, są zapraszane do delegowania swoich przedstawicieli. Pozostałe organizacje mogą zwrócić się z prośbą o udział swoich przedstawicieli w posiedzeniu. W praktyce organizacje pozarządowe aktywnie uczestniczą w posiedzeniach większości podkomisji sejmowych opracowujących projekty aktów prawnych zadając pytania, komentując analizy, a także przedstawiając propozycje nowych rozwiązań.

25 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 8

164. Nie rozpoznano ani nie zgłoszono trudności z wdrożeniem tego przepisu Konwencji.

26 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 8

165. Ministerstwo Klimatu i Środowiska stosuje trzy główne metody konsultowania projektów aktów prawnych:

- a) równoległe z uzgodnieniami międzyresortowymi projekty aktów są rozsyłane do konsultacji do zainteresowanych podmiotów (organów administracji innych niż właściwi ministrowie, związków zawodowych, organizacji pracodawców, związków przedsiębiorców i innych organizacji branżowych oraz organizacji pozarządowych). Projekty konsultowane są także z przedstawicielami samorządów, oraz z samorządową stroną Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- b) projekty aktów prawnych wraz z uzasadnieniem i oceną skutków regulacji są udostępniane na stronie internetowej Rządowego Procesu Legislacyjnego (rpl.gov.pl) z informacją o terminie zgłaszania uwag i adresie osoby prowadzącej sprawę. Po rozpatrzeniu uwag Ministerstwo opracowuje zestawienie uwag z wyjaśnieniem tych przypadków, w których uwagi nie zostały przyjęte;
- c) jeżeli zachodzi taka potrzeba, są stosowane inne formy konsultacji w postaci debat lub seminariów, na które zapraszane są zainteresowane podmioty lub wstęp na nie jest wolny.

166. Reprezentanci części organizacji pozarządowych stale uczestniczą w posiedzeniach związanych z procesem legislacyjnym w Sejmie. Na ich wniosek przyjęto szereg rozwiązań do systemu prawa.

27 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 8

167.

<http://orka.sejm.gov.pl/projustall6.htm> - strona internetowa Sejmu zawierająca projekty aktów prawnych;

<http://www.senat.gov.pl/k7/pos/pracet.htm> - strona internetowa Senatu, zawierająca projekty aktów prawnych.

<http://legislacja.rcl.gov.pl/> - Rządowy Proces Legislacyjny

<https://www.prezydent.pl/> - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

28 Legislacja, regulacje i inne środki wdrażające zasady dostępu do wymiaru sprawiedliwości zawarte w artykule 9

168. Obecnie opracowywany jest projekt nowelizacji ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku mający uwzględnić wymogi art. 11 ust. 1 i 3 dyrektywy EIA a tym samym, art. 9 Konwencji z Aarhus.

169. Opracowany projekt zmiany ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku umieszczony jest w wykazie prac legislacyjnych Rządu (UD050).

170. Projekt przewiduje przepisy, które umożliwią organizacjom ekologicznym odwoływanie się od decyzji w sprawie inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko w zakresie określonym oceną oddziaływania na środowisko, oraz składanie skarg do sądu.

171. Projekt zawiera również podstawę prawną dla sądów administracyjnych do wstrzymywania wykonania decyzji środowiskowych, co będzie umożliwiało wstrzymanie decyzji inwestycyjnych.

172. Zgodnie z projektem ustawy zostaną usunięte wyłączenia środków wstrzymujących wykonanie decyzji inwestycyjnych, które są przewidziane w niektórych innych ustawach. Szerzej wprowadzane zmiany zostały opisane w uzasadnieniu do zmiany ustawy.

173. Prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska jest zagwarantowane w postępowaniach administracyjnych, a także postępowaniach sądowno-administracyjnych i postępowaniach cywilnych.

174. K.p.a. gwarantuje prawo do odwołania od decyzji administracyjnej do organu wyższego stopnia. To prawo jest zagwarantowane stronom postępowania, to jest każdej osobie, na której obowiązki lub interesy prawne ma wpływ postępowanie. Odwołanie jest zwolnione z opłat. W odniesieniu do decyzji środowiskowych w związku z nowelizacją ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, od 1 stycznia 2018 r. strony postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie są już określane na ogólnych zasadach wynikających z art. 28 K.p.a. Art. 33 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku wskazuje że stronami są:

wnioskodawca oraz podmiot, któremu przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie. Przez obszar ten rozumie się:

- 1) przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz obszar znajdujący się w odległości 100 m od granic tego terenu;
- 2) działki, na których w wyniku realizacji lub funkcjonowania przedsięwzięcia zostałyby przekroczone standardy jakości środowiska;
- 3) działki znajdujące się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia, które może wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu nieruchomości, zgodnie z jej aktualnym przeznaczeniem

175. Organizacjom ekologicznym służy prawo występowania w charakterze strony w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa. Decyzja organu wyższego oraz decyzja wydana w oparciu o wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy stopnia może być zaskarżona do wojewódzkiego sądu administracyjnego. W związku z nowelizacją k.p.a., która weszła w życie 1 czerwca 2017 r. na decyzję wydaną przez organ, od której nie służy odwołanie do organu wyższego szczebla, ale wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy (do tego samego organu, który wydał decyzję) strona może złożyć skargę bezpośrednio do sądu administracyjnego. Nie musi przed tym wykorzystywać wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. Postanowienie bądź wyrok wojewódzkiego sądu administracyjnego mogą być zaskarżone do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który może zmienić bądź uchylić rozstrzygnięcie wojewódzkiego sądu administracyjnego. Prawo do udziału w postępowaniu jest zagwarantowane każdemu, kto posiada interes prawny oraz organizacjom pozarządowym, które uczestniczyły w procedurze administracyjnej. Każde

z wyżej wymienionych rozstrzygnięć co do zasady zawiera pouczenie o przysługujących środkach odwoławczych i przysługujących stronie prawach.

176. W przypadku skargi złożonej w sądzie administracyjnym wnosi się opłatę w wysokości 100 PLN (ok. € 25). W sprawach dotyczących ochrony środowiska i przyrody opłata sądowa wynosi 200 PLN (ok. € 50).

177. Orzeczenia wojewódzkich sądów administracyjnych, które nie zostały zaskarżone, są wiążące w danej sprawie.

178. Odwołanie do organu wyższego stopnia może być złożone przez osobę, która domagała się podjęcia czynności. Jeśli organ uzna skargę za zasadną, wyznaczy kolejny termin rozpatrzenia sprawy. Jeżeli termin nie zostanie dotrzymany, skarga może być złożona do wojewódzkiego sądu administracyjnego za pośrednictwem organu.

179. Wszystkie strony i osoby na prawach stron mają równe prawo do składania odwołania. Ta sama zasada odnosi się do postępowań w sprawach cywilnych i karnych.

180. W sprawach cywilnych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o ochronę środowiska oraz przystąpić do niej w toczącym się postępowaniu. Ponadto organizacje pozarządowe, które nie uczestniczą w sprawie, mogą przedstawiać sądowi istotny dla sprawy pogląd wyrażony w uchwale lub w oświadczeniu ich należycie umocowanych organów.

Artykuł 9 ustęp 1

181. Każda osoba, której odmówiono udostępnienia informacji ma prawo odwołania do organu wyższego stopnia, a później zaskarżenia ostatecznej decyzji do sądu (z uwzględnieniem sytuacji opisanej w punkcie 172, kiedy od decyzji wydanej w pierwszej instancji przysługuje skarga bezpośrednio do sądu administracyjnego).

182. W sytuacji gdy dany organ nie udzielił odpowiedzi na wnioski o udostępnienie informacji o środowisku, lub udzielił informacji niepełnej, wnioskodawcy przysługuje prawo do złożenia skargi do sądu administracyjnego na bezczynność organu administracji.

183. Do skarg rozpatrywanych w postępowaniu o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie stosuje się przepisy P.p.s.a.

184. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku zapewnia dostęp do procedury odwoławczej podobnej do wcześniej opisanych procedur ustanowionych w K.p.a. oraz P.p.s.a. Z tą jednak różnicą, że ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku zgodnie z art. 20 przewiduje termin 15 dni na przekazanie skargi oraz odpowiedzi na skargę przez właściwy organ do sądu administracyjnego. Sąd administracyjny ma na rozpatrzenie skargi 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę.

Artykuł 9, ustęp 2

185. Decyzje, do których odnoszą się postanowienia artykułu 6 Konwencji są decyzjami administracyjnymi, od których można się odwoływać, i które można zaskarżać do sądu. Strony postępowania co do zasady mają prawo odwołania się od decyzji. Podobne prawo mają także organizacje ekologiczne w sprawach wymagających udziału społeczeństwa.

Każda osoba ma prawo uczestniczyć w postępowaniach związanych z decyzjami, o których mowa w artykule 6 Konwencji, prawo dostępu do procedury odwoławczej jest dostępne tylko dla posiadających interes prawny, oraz dla organizacji ekologicznych.

186. Dostęp do uczestnictwa w procedurze, a w konsekwencji dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla organizacji ekologicznych, jest wyłączony, jeżeli właściwy organ zdecyduje o nieprzeprowadzaniu pełnej procedury oceny oddziaływania na środowisko. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Artykuł 9, ustęp 3

187. Odwołania od działań lub zaniechań organów administracji mogą być podjęte w ramach postępowań administracyjnych lub sądowno-administracyjnych. Lista stron może być różna w zależności od sprawy (na przykład w sprawie pozwolenia na emisję ścieków stronami są te osoby, które posiadają pozwolenia na korzystanie z wody; w przypadku oceny oddziaływania na środowisko będą to sąsiadujący z terenem, na którym przeprowadzana jest inwestycja, dla której przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko).

188. Sprawy dotyczące działań lub zaniechań osób fizycznych w sprawach cywilnych są przedmiotem kognicji sądów powszechnych (cywilnych). Ochrona praw podmiotowych obywateli wynikających z prawa materialnego następuje poprzez ustanowienie mechanizmów umożliwiających wszczęcie sprawy przed sądem, jak też wskazywanie w trakcie wszczętego postępowania zasadności zgłoszonego żądania. Do wszczęcia postępowania sądowego w sprawach cywilnych, wystarczającą przesłanką jest przedstawienie pod osąd sądu roszczenia oraz wskazania stanu faktycznego.

189. Organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska (organizacje ekologiczne) mogą złożyć pozew cywilny domagając się przywrócenia stanu pierwotnego zgodnie z prawem i podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających przed zagrożeniem lub naruszeniem; w razie gdy jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, mogą żądać zaprzestania działalności powodującej to zagrożenie lub naruszenie, (jeżeli szkoda lub niebezpieczeństwo dotyczy środowiska jako dobra wspólnego).

190. Postępowanie cywilne jest dwuinstancyjne. W niektórych wypadkach istnieje możliwość złożenia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego. W sprawach cywilnych dotyczących środowiska rozpatrywanych przez sądy powszechne opłata sądowa wynosi 100 PLN (ok. € 22) w pierwszej i drugiej instancji. Nie ma obowiązku bycia reprezentowanym przez prawnika profesjonalnego pełnomocnika. Taki obowiązek dotyczy spraw toczących się przed Sądem Najwyższym.

191. Osoba składająca powództwo cywilne może żądać, aby sąd zobowiązał osobę, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, do udzielenia informacji niezbędnych do ustalenia zakresu tej odpowiedzialności, na przykład informacji o emisjach. Organizacje ekologiczne mogą występować do sądu z roszczeniem o zaprzestanie reklamy lub innego rodzaju promocji towaru lub usługi, jeśli reklama ta lub inny rodzaj promocji sprzeczne są z art. 80 Poś.

192. Zgodnie z prawem, lista podmiotów z prawem dostępu do wymiaru sprawiedliwości jest identyczna z tą wymienioną w artykule 9 ust. 2 i 3 Konwencji.

193. Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2019 poz. 1862, z późn.zm.), organ ochrony środowiska jest obowiązany przyjąć od każdego zgłoszenie o wystąpieniu bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku. Natomiast ust. 6 tego samego artykułu stanowi, że organizacja ekologiczna dokonująca zgłoszenia, na podstawie którego wszczęto postępowanie (ponieważ zgłoszenie stosownie do ust. 5 uznano za uzasadnione), ma prawo uczestniczyć w tym postępowaniu na prawach strony. Odmowy wszczęcia postępowania w związku z otrzymanym zgłoszeniem organ ochrony środowiska może dokonać w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie, o czym stanowi art. 24 ust. 7 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Artykuł 9 ustęp 4

194. W procedurze administracyjnej złożenie odwołania do organu wyższego stopnia automatycznie wstrzymuje wykonanie decyzji będącej przedmiotem odwołania. W postępowaniu sądowo-administracyjnym osoba składająca skargę może jednocześnie złożyć wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonej decyzji.

195. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.), zwanej dalej: „Prawo budowlane”, przewidziano wymóg ustanowienia kaucji na zabezpieczenie roszczeń inwestora z powodu wstrzymania wykonania decyzji który może stanowić barierę dla złożenia odwołania i wstrzymania wykonania decyzji. Zgodnie z art. 35a Prawa budowlanego w przypadku wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o pozwoleniu na budowę wstrzymanie wykonania tej decyzji na wniosek skarżącego sąd może uzależnić od złożenia przez skarżącego kaucji na zabezpieczenie roszczeń inwestora z powodu wstrzymania wykonania decyzji. W przypadku uznania skargi za słuszną w całości lub w części kaucja podlega zwrotowi. W przypadku oddalenia skargi kaucję przeznaczają się na zaspokojenie roszczeń inwestora. W sprawach kaucji stosuje się odpowiednio przepisy K.p.c. o zabezpieczeniu roszczeń.

196. W procedurze cywilnej sądy mogą udzielić zabezpieczenia, w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uznają za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W szczególności sąd może wstrzymać konkretne działania oraz unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania.

197. W postępowaniu sądowo-administracyjnym zasada, że przegrana strona ponosi koszty strony wygranej, stosuje się jedynie wtedy, gdy wygraną jest osoba podważająca decyzję. Jeżeli osoba przegrywa sprawę, nie ponosi kosztów.

198. Decyzje organów i orzeczenia sądów są doręczane w formie pisemnej (K.p.a., P.p.s.a., K.p.c.). Doręczenia mogą odbywać się również za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz tradycyjnie. Orzeczenia sądów i decyzje administracyjne są udostępniane na żądanie, z wyłączeniem danych osobowych (odpowiednie części dokumentów są zanonimizowane). W przypadku, gdy liczba stron w postępowaniu przekracza 10, strony mogą być zawiadamiane o decyzjach organu przez obwieszczenie,

zamieszczenie pisma zawiadamiającego w Biuletynu Informacji Publicznej na stronie podmiotowej właściwego organu administracji publicznej lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłaszania, w tych przypadkach zawiadomienie bądź doręczenie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Artykuł 9, ustęp 5

199. Informacja o procedurze odwoławczej jest dostarczana zainteresowanym, na przykład podczas szkoleń dla organizacji pozarządowych, z których część jest finansowana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Ponadto osoby, którym odmówiono udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, mają dostęp do informacji (na stronie www.ekoportal.gov.pl) na temat zasad udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.

29 Rozpoznane trudności we wdrażaniu artykułu 9

200. Organizacje pozarządowe zwracają uwagę na to, że w polskich przepisach prawa brakuje środków tymczasowych w postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa. Powoduje to, ich zdaniem, że dostęp do wymiaru sprawiedliwości jest w praktyce często iluzoryczny. Wynika to z tego, że jeśli organizacja pozarządowa nie zostanie dopuszczona do udziału w postępowaniu, to nawet jeśli odwoła się od takiej decyzji odmownej, przedmiotowe postępowanie nadal będzie się toczyło i może zostać zakończone prawomocną decyzją. Nawet jeśli organizacja pozarządowa uzyska korzystny dla siebie wyrok sądu administracyjnego w sprawie udziału w postępowaniu, po czym zaskarży decyzję w postępowaniu pierwotnym i sąd administracyjny przyzna jej rację, to sąd ten będzie mógł wydać wówczas tylko wyrok, w którym stwierdzi wydanie decyzji z naruszeniem prawa. W momencie opracowywania raportu toczyły się prace nad nowelizacją ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, które miały na celu wprowadzenie zmian w zakresie stosowania środków tymczasowych

201. Według organizacji pozarządowych przeszkodą w dostępie do wymiaru sprawiedliwości są niekiedy koszty postępowania sądowo-administracyjnego. Ich zdaniem koszty postępowań odwoławczych dotyczących spraw związanych z prawem budowlanym czy zagospodarowanie przestrzennym (500 zł) są za wysokie. Ograniczeniem jest też dla nich przymus adwokacko radcowski przy składaniu skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Twierdzą, że wiele organizacji pozarządowych nie jest sobie w stanie pozwolić na wynagrodzenie dla radcy lub adwokata, a tylko nieliczne posiadają odpowiednich specjalistów w swoich szeregach. Równocześnie sądy rzadko przyznają im pomoc finansową, choć istnieje taka prawna możliwość.

202. Ponadto organizacje pozarządowe podnoszą, że ani przepisy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, ani przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie opłat, wydane na podstawie art. 28 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku nie regulują mechanizmu odwołania od niewłaściwie naliczonej opłaty za udostępnienie informacji

o środowisku. Zgodnie z art. 9 ust. 1 Konwencji i art. 6 Dyrektywy 2003/4 procedura odwoławcza musi przysługiwać zawsze, gdy wniosek zostanie nieodpowiednio rozpatrzony lub w inny sposób potraktowany niezgodnie z przepisami (a zatem także poprzez niewłaściwe naliczenie opłaty).

203. Organizacje pozarządowe wskazują, że ich zdaniem w części postępowań administracyjnych jest zbyt ograniczony krąg stron. Dotyczyć to ma w szczególności tzw. pozwoleń na emisję, w tym pozwoleń zintegrowanych. Art. 185 ust. 1 Poś stanowi, że stronami nie są np. sąsiedzi instalacji w sytuacji kiedy nie jest ustanowiony tzw. obszar ograniczonego użytkowania. Zdaniem organizacji pozarządowych taki zapis nie spełnia wymogu art. 9 ust. 2 Konwencji.

204. Organizacje pozarządowe twierdzą, że ich zdaniem zbyt ograniczony jest krąg stron określony przez art. 74 ust. 3a ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Artykuł ten dotyczy postępowania zmierzającego do wydania decyzji środowiskowej. Zgodnie z jego postanowieniami stroną postępowania jest podmiot, któremu przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości znajdującej się w obszarze, na którym będzie oddziaływać przedsięwzięcie, przy czym przez obszar ten rozumie się działki znajdujące się w zasięgu takiego znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia, które może wprowadzić ograniczenia w dotychczasowym zagospodarowaniu nieruchomości. Zdaniem organizacji pozarządowych takie określenie kręgu stron jest węższe niż to przewidziane w Konwencji z Aarhus oraz w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko.

205. Kolejnym problemem zgłoszonym przez organizacje pozarządowe z zakresu wdrożenia art. 9 ust. 2 Konwencji jest brak dostępu do sądu w przypadku decyzji następczych dla przedsięwzięć, dla których przeprowadzona była ocena oddziaływania na środowisko. Dotyczy to przede wszystkim następujących decyzji następczych:

- pozwolenie na budowę (dla przedsięwzięć, dla których uprzednio wydano decyzję środowiskową). Krąg stron w tych postępowaniach jest bardzo ograniczony na podstawie art. 28 ust. 2 Prawa budowlanego, natomiast udział organizacji ekologicznych jest w ogóle wyłączony, jako że art. 28 ust. 3 Prawa budowlanego wyłącza możliwość stosowania art. 31 kpa.;
- pozwolenia wodnoprawne wydane dla przedsięwzięć, dla których uprzednio wydano decyzję środowiskową i przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko. Udział organizacji ekologicznych jest wyłączony na podstawie art. 402 Prawa wodnego, które wyłącza stosowanie art. 31 kpa.
- koncesja geologiczna i górnicza (wydana dla przedsięwzięć, dla których uprzednio wydano decyzję środowiskową), przy wydawaniu której wyłączony jest udział organizacji ekologicznych (art. 33 Prawa geologicznego i górniczego wyłącza stosowanie art. 31 kpa.)

206. Powyższe regulacje zdaniem organizacji pozarządowych naruszają art. 9 ust. 2 Konwencji, ponieważ uprawnieni członkowie zainteresowanej społeczności nie mają prawa odwołać się od decyzji ostatecznej zatwierdzającej realizację przedsięwzięcia, w odniesieniu do którego wymagane było przeprowadzenie procedury udziału społeczeństwa. Należy przy tym założyć, że organizacje pozarządowe uważają, że w wyżej

wymienionych decyzjach mogą być określone warunki środowiskowe dla przeprowadzenia inwestycji niezgodne z poprzedzającą je decyzją środowiskową.

207. Organizacje społeczne wskazują ponadto, że ich zdaniem uniemożliwiona jest kontrola społeczna Programów Ochrony Powietrza. Mimo znaczenia, jakie te plany mają dla poszczególnych obszarów oraz inwestycji i zdrowia ludzi w całym kraju, konieczność wykazania interesu prawnego powoduje, że jedynymi podmiotami, które zgodnie z orzecznictwem sądów administracyjnych mogą skarżyć Programy Ochrony Powietrza są przedsiębiorcy produkujący zanieczyszczenia. W efekcie sądy dopuszczają wyłącznie skarżenie „restrykcyjności” planów z punktu widzenia zanieczyszczającego – brak jest natomiast, zdaniem organizacji pozarządowych, środków prawnych do skarżenia planów powietrza zbyt mało chroniących zdrowie obywateli oraz nie stosujących się do celów środowiskowych i obowiązujących Polskę zobowiązań.

208. Na gruncie art. 9 ust. 2 w zw. z art. 9 ust. 4 Konwencji organizacje pozarządowe wskazują na problemy z implementacją przepisów Konwencji oraz brak możliwości odwołania się od decyzji o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

209. Organizacje pozarządowe twierdzą, że powinna istnieć ścieżka odwoławcza w przypadku gdy właściwy organ postanowi o nieprzeprowadzeniu oceny oddziaływania na środowisko.

210. Zdaniem organizacji pozarządowych problemem w dostępie do wymiaru sprawiedliwości w przypadku opracowywania planów i programów mających znaczenie dla środowiska jest konieczność wykazania naruszenia interesu prawnego. Organizacje pozarządowe twierdzą, że nie są w stanie tego wykazać, co jest spowodowane również wąską interpretacją interesu prawnego stosowaną przez sądy administracyjne. Twierdzą również, że rozumienie pojęcia naruszenia interesu prawnego jest zbyt wąskie również w stosunku do podmiotów niebędących organizacjami pozarządowymi, ponieważ sprowadza się do ochrony własności lub innego prawa rzeczowego do nieruchomości, która zostanie dotknięta przez realizację planu lub programu z zakresu ochrony środowiska.

211. Organizacje pozarządowe wskazują na to, że w odniesieniu do wdrożenia art. 9 ust. 3 Konwencji należy zauważyć ograniczony dostęp do procedur odwoławczych w przypadku niektórych decyzji indywidualnych (innych niż objęte art. 9 ust. 2 Konwencji). Do decyzji, co do których zawężono dostęp do wymiaru sprawiedliwości organizacje pozarządowe zaliczają pozwolenia wodnoprawne, dotyczące przedsięwzięć innych niż te, dla których przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko. Art. 402 Prawa wodnego wyłącza możliwość udziału organizacji społecznych, wyłączając stosowanie art. 31 kpa. Tym samym żadna organizacja, w tym ekologiczna, nie ma prawa włączenia się na prawach strony do toczącego się postępowania w sprawie pozwolenia wodnoprawnego, w tym odwołać się od wydanego pozwolenia.

212. Organizacje pozarządowe twierdzą, że mają problemy z uzyskaniem informacji na temat wszczęcia i prowadzenia pewnych rodzajów postępowań. W przypadku niektórych decyzji dotyczących środowiska organy nie mają obowiązku podawać do publicznej wiadomości informacji o wszczęciu postępowania. Do decyzji takich należą zwłaszcza oceny wodnoprawne, o których mowa w ustawie Prawo wodne, zezwolenia na usuwanie drzew wydawane na podstawie ustawy o ochronie przyrody czy decyzje uchylające zakazy

dotyczące ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, wydawane na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Organizacje pozarządowe postulują w tym zakresie wprowadzenie prawnego obowiązku publicznego powiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie decyzji dotyczących środowiska, nawet wówczas, gdy wydanie tej decyzji nie wymaga przeprowadzenia udziału społeczeństwa.

30 Dalsze informacje dotyczące praktycznego wdrażania postanowień artykułu 9

213. Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi statystyki spraw cywilnych i gospodarczych, których przedmiotem są roszczenia dotyczące „ochrony naturalnego środowiska człowieka”. W 2017 r. do sądów rejonowych wpłynęło łącznie 698 takich spraw, a załatwiono 253. Do sądów okręgowych (jako sądów I instancji w wydziałach cywilnych i gospodarczych) w roku 2017 wpłynęło 124 spraw, a załatwiono 361. Natomiast do sądów okręgowych (jako sądów II instancji w wydziałach cywilnych i gospodarczych) w roku 2017 wpłynęło 116 spraw, a załatwiono 113. Do sądów apelacyjnych w tym samym roku wpłynęło 311 spraw tej kategorii, a załatwiono 417. W 2018 r. do sądów rejonowych wpłynęło 1974 sprawy, a załatwiono 322. Do sądów okręgowych (jako sądów I instancji w wydziałach cywilnych i gospodarczych) w roku 2018 wpłynęło 115 spraw dotyczących ochrony środowiska naturalnego, a załatwiono 241. Do sądów okręgowych (jako sądów II instancji w wydziałach cywilnych i gospodarczych) w roku 2018 wpłynęło 149 spraw dotyczące ochrony środowiska naturalnego, a załatwiono 160. Do sądów apelacyjnych wpłynęło w 2018 r. 307 spraw tej kategorii, a załatwiono 185.

214. Jako przykłady dobrych praktyk można podać orzeczenia NSA wydane w rozpatrywanym okresie i dotyczące: 1) oceny prawidłowej transpozycji Konwencji z Aarhus i właściwych przepisów powołanej dyrektywy nr 2011/92/UE w kontekście dokonywania prawidłowej wykładni przepisów w konkretnych przypadkach; 2) szerokiej interpretacji standardu prawa do sądu (w znaczeniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska) oraz 3) wyznaczania standardów dla dobrych praktyk stosowanych przez organy administracyjne.

215. Prawidłowe wykonanie Konwencji z Aarhus przez sądy administracyjne sprowadza się dokonywania przyjaznej (prokonwencyjnej) wykładni przepisów prawa krajowego, co ma szczególne znaczenie w sytuacji, gdy sposób sformułowania przepisów tak Konwencji, jak i dyrektywy nr 2011/92/UE wyklucza ich bezpośrednie stosowanie. Jest to pochodna bardziej generalnej zasady dokonywania wykładni prounijnej (proeuropejskiej). NSA w wyroku z dnia 15 listopada 2019 r., sygn. akt II OSK 3276/17 podkreślił, że „regulacje zawarte w wymienionych aktach prawnych [Konwencji z Aarhus i dyrektywie nr 2011/92/UE - przyp. B.O.] zostały implementowane do polskiego porządku prawnego najpierw ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (...), a obecnie ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Sposób sformułowania przepisów tak Konwencji, jak i Dyrektywy wyklucza możliwość ich bezpośredniego zastosowania. W sytuacji natomiast, gdy przepisy te zostały implementowane do polskiego porządku

prawnego, ich wykładnia nie może prowadzić do wniosków oczywiście sprzecznych z jednoznacznie sformułowanymi przepisami ustawy implementującej”. Orzeczenie to wyraźnie formułuje interpretacyjną dyrektywę co do dokonywania wykładni zgodnej (prokonwencyjnej), zaznaczając jednocześnie, że granicę takiej wykładni stanowi litera prawa.

216. W wyroku o sygn. akt II OSK 3276/17, NSA ocenił, że „nie ulega wątpliwości, że rozwiązania proceduralne obowiązujące w polskim porządku prawnym zapewniają należytą kontrolę nad decyzjami właściwych organów administracji o odstąpieniu od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko podmiotom, które wykażą interes prawny (stronom postępowania), i to zarówno w administracyjnym toku instancji, jak i w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Decyzje zawierają uzasadnienie, stronom postępowania przysługuje prawo złożenia odwołania od decyzji wydanej w pierwszej instancji i skargi do sądu administracyjnego.

217. Mając zaś na uwadze, wywodzone z art. 1 ust. 2 i art. 10a (obecnie art. 11) Dyrektywy oraz z art. 2 ust. 5 Konwencji, „zrównanie” organizacji pozarządowych (organizacji ekologicznych) z zainteresowaną społecznością (stronami postępowania) w zakresie prawa zaskarżenia decyzji dotyczących środowiska, stwierdzić należy, że organizacje ekologiczne, na zasadach ogólnych, przewidzianych w art. 31 K.p.a., mogą uzyskać prawa stron postępowania. Jak wywiedziono we wstępnej części rozważań Sądu, mają one zatem prawo złożenia odwołania od decyzji organu pierwszej instancji stwierdzającej brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, o ile wszelako uprzednio wystąpią z wnioskiem o wszczęcie postępowania lub o dopuszczenie do udziału w postępowaniu w trybie art. 31 § 1 K.p.a., a organ administracji wyda postanowienie o dopuszczeniu do udziału w postępowaniu. Co istotne, odmowa wszczęcia postępowania na wniosek organizacji społecznej (także ekologicznej) lub odmowa dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu, podlega kontroli instancyjnej 1 sądowej”.

218. Sądy administracyjne, dokonując kontroli legalności działalności administracji publicznej, wykonują - na etapie stosowania prawa - Konwencję z Aarhus pośrednio w ramach obowiązujących przepisów prawa krajowego, gdyż sposób sformułowania przepisów Konwencji wyklucza jej bezpośrednie stosowanie. Nie ulega przy tym wątpliwości, że utrwalone w orzecznictwie sądów administracyjnych dokonywanie zgodnej z Konwencją z Aarhus interpretacji przepisów krajowych (prawa polskiego) stanowi już sam w sobie przykład dobrej praktyki w zakresie wykonywania postanowień Konwencji.

219. Osoby nieposiadające wystarczających środków mogą się zwrócić o zwolnienie od kosztów (opłat i wydatków) za postępowanie przed sądami cywilnymi i administracyjnymi. To zwolnienie nie dotyczy obowiązku zwrotu kosztów przeciwnej stronie w przypadku przegranej sprawy cywilnej. W wypadkach szczególnie uzasadnionych, w sprawach cywilnych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

31 Adresy internetowe związane z wdrażaniem artykułu 9

220. www.ekoportal.gov.pl

32 Wpływ wdrożenia konwencji na ochronę prawa każdej osoby, obecnego i przyszłych pokoleń, do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności oraz obowiązek, tak osobiście, jak i we współdziałaniu z innymi, ochrony i ulepszania środowiska dla dobra obecnego i przyszłych pokoleń.

221. Zgodnie z Poś. powszechne korzystanie ze środowiska przysługuje z mocy ustawy każdemu i obejmuje korzystanie ze środowiska, bez użycia instalacji, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku oraz uprawiania sportu. Kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu.

33 Środki i działania podjęte w kwestii zgodności z konwencją.

222. Komitet ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus ani Spotkanie Stron Konwencji do tej pory nie nakazały Polsce podjęcia szczególnych działań celem dostosowania polskiego prawa do Konwencji z Aarhus.